

Mapa zásad pro uchování památkových hodnot krajinné úpravy v okolí zámku Lázeň u Chudenic

*Markéta Šantrůčková, Adam Baroš, Lucia Bendíková, Pavel Bulíř, Eva Sojková,
Petr Štoncner, Ivo Tábor, Martin Weber*

Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i.
Květnové náměstí 391, 252 43 Průhonice

santruckova@vukoz.cz

Výstup byl zpracován v rámci řešení projektu výzkumu a vývoje Ministerstva kultury ČR Program Národní a kulturní identity (NAKI) DF12P01OVV016: Zhodnocení a udržitelné využití potenciálu památek zahradního umění.

Legenda

- hranice zájmového území
- komponovaná krajina určujících jádrových prostorů
- komponovaná krajina rozvíjející jádrové prostory

Mapa zásad pro uchování památkových hodnot krajinné úpravy
v Chudenicích u Klatov - komponovaná krajina k roku 1810

1:5 000

0 50 100 200 300 m

Legenda

- hranice zájmového území
- komponovaná krajina určujících jádrových prostorů
- komponovaná krajina rozvíjející jádrové prostory

Mapa zásad pro uchování památkových hodnot krajinné úpravy v okolí zámku Lázeň u Chudenic

*Markéta Šantrůčková, Adam Baroš, Lucia Bendíková, Pavel Bulíř,
Eva Sojková, Petr Štoncner, Ivo Tábor, Martin Weber*

Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i.
Květnové náměstí 391, 252 43 Průhonice

santruckova@vukoz.cz

Výstup byl zpracován v rámci řešení projektu výzkumu a vývoje Ministerstva
kultury ČR Program Národní a kulturní identity (NAKI) DF12P01OVV016:
Zhodnocení a udržitelné využití potenciálu památek zahradního umění.

I) Cíl výsledku typu specializovaná mapa s odborným obsahem

Cílem předkládané specializované mapy s odborným obsahem, která se skládá ze souhrnné mapy a jednotlivých map vývojových etap krajinné úpravy kolem zámku Lázeň u Chudenic, je sloužit jako odborný podklad pro kvalifikované rozhodování orgánů státní správy (zejména památkové péče) a samosprávy, vlastníků, správců a uživatelů jednotlivých částí této památky zahradního umění. Mapa vymezuje a kategorizuje dílčí krajinářské prostory s ohledem na jejich významnost, náročnost využívání a údržby. U jednotlivých krajinářských prostorů je vymezen rozsah a určující období pro rehabilitaci památkových hodnot. Déle jsou na ní zakresleny významné linie a body, které určují parkovou kompozici, jedná se především o aleje, pohledové vazby, existující stavby, zaniklé stavby a vyhlídkové body. Mapa podává přehledný a ucelený pohled na utváření krajinné úpravy a její nároky na údržbu. Velmi důležitou součástí mapy je vyjádření širších vazeb krajinné úpravy na hřbetu Žďár u Chudenic, které byly velmi významné a spoluurčovaly působení parku i jeho provozně-funkční vztahy. Tyto vazby by měly být chráněny stejně jako samotná památka zahradního umění, neboť jejich narušením dochází k degradaci památkové hodnoty. Analýza širších vazeb formou specializované mapy může být vhodným podkladem pro zadavatele, pořizovatele a projektanty územně plánovací dokumentace.

II) Popis výsledku

1. Vymezení území

Modelové území krajinné úpravy kolem zámku Lázeň u Chudenic bylo vymezeno individuálně na základě historických podkladů (starých map a písemných zpráv o proběhlých úpravách) a terénního průzkumu. Kromě samotného jádra komponovaného areálu, kde proběhly nejintenzivnější úpravy, byly vymezeny širší krajinné vazby na hřbetu Žďár i v okolní krajině, kde jsou určeny zejména pohledovými vazbami a alejemi. Vymezené území překračuje hranice kulturní památky „zámek Lázeň u Chudenic“ (č. 29593/4-2986), která chrání jen centrální část krajinné úpravy.

Park kolem zámku Lázeň založil Jan Rudolf Černín a na jeho budování se významně podílel jeho syn Evžen Karel Černín. Základní rysy krajinné úpravy v Chudenicích vznikly relativně pozdě, spolu se stavbou zámku až ve 20. – 40. letech 19. století, což ovlivnilo její podobu. V té době byla dávána přednost jednodušším a přehlednějším prostorům. Později, zejména od 40. let

19. století, se výrazně uplatňovaly dendrologicky zajímavé dřeviny. Z hlediska použití rostlin máme nejpodrobnější informace o Americké zahradě. Z poloviny 19. století, kdy byla zahrada zřizována, jsou dochovány záznamy o nakupovaných rostlinách. Od konce 19. století pak existují katalogy, v nichž jsou nabízeny rostliny z Americké zahrady k prodeji. Od poloviny 20. století po současnost bylo vypracováno několik inventarizací Americké zahrady, méně jich bylo zpracováno i pro část parku u zámku. Hlavní osa celé krajinné úpravy je protažena severo – jižním směrem a hlavními vymezujícími body jsou Bolfánek a zámek Lázeň. Osa je podpořena i výsadbami, zejména u zámku a celkovým tvarem Žďáru. Zámek Lázeň byl při pohledu od jihu výraznou dominantou. Zároveň svým protáhlým tvarem určuje vedlejší západ – východní kompoziční osu, která se uplatňuje zejména v parku u samotného zámku, ale i v Americké zahradě.

2. Komentář k legendě mapy

Hranice zájmového území byla vymezena individuálně na základě starých map, písemných pramenů a terénního průzkumu. Hranice zahrnují jádrové prostory krajinářských úprav v okolí zámku Lázeň u Chudenic.

Komponovaná krajina určujících jádrových prostorů (s nejvyššími nároky na využívání a údržbu). Jedná se o dílčí krajinné prostory, které byly vymezeny v jednotlivých historických periodách a podle rozlohy v době svého vrcholného rozvoje převzaty do souhrnné mapy. Jsou to areály, kde proběhly nákladné nebo vícečetné parkové úpravy, často spojené s významnými terénními úpravami a někdy doprovázené i výstavbou budov.

Komponovaná krajina rozvíjející jádrové prostory (se středními nároky na využívání a údržbu). Jedná se o dílčí krajinné prostory, které byly rovněž vymezeny v jednotlivých historických periodách a podle rozlohy v době svého vrcholného stavu převzaty do souhrnné mapy. Tyto areály si pro svou úpravu vyžádaly méně náročné parkové úpravy a jejich následná údržba byla méně finančně nákladná.

Krajina dotvářející jádrové prostory (se základními nároky na využívání a údržbu) jsou prostory zahrnuté v zájmovém území, ale bez barevného překryvu. Tyto prostory buď nebyly v jednotlivých etapách ještě krajinářsky pojednány, nebo byly naopak z parkové úpravy následným vývojem vyčleněny. Zachování nebo zlepšení jejich stavu je zásadní pro vyznění komponované krajiny určujících i rozvíjejících jádrových prostorů.

Pohledová vazba stávající je taková, která stále funguje, místa pohledů a rozhledů jsou otevřená, na pohledy se vážící dominanty existují.

Pohledová vazba zaniklá je taková, která se v současnosti nemůže z různých důvodů uplatnit. Nejčastějšími příčinami zániku jsou zarůstání otevřených prostorů a pohledů, zánik vyhlídkového místa nebo zánik pohledové dominanty, k níž vazba směřovala.

Alej stávající je historicky doložitelná alej, která se dochovala do současnosti bez ohledu na její stávající stav.

Alej zaniklá je alej, která je doložená alespoň na jedné z historických map, ale v současnosti již neexistuje.

Stromová skupina (tzv. clumps) je výrazná výsadba dřevin do pravidelného kruhu. Skupiny měly významnou kompoziční úlohu zejména v rozsáhlých lučních porostech.

Vyhlídková funkční je taková vyhlídka, kde je zachováno vyhlídkové místo a stále skýtá otevřený pohled do krajiny.

Vyhlídková zaniklá je taková vyhlídka, kde buď zaniklo vyhlídkové místo, nebo je výhled zarostlý vegetací, případně obojí.

Stavba stávající je stavba, drobný parkový objekt a samostatně stojící dílo, které je dochováno ve více méně funkčním stavu.

Stavba zaniklá je stavba, drobný parkový objekt a samostatně stojící dílo, které zcela zaniklo nebo z něj zbylo jen torzo.

3. Stručná historie a současnost modelového objektu

3.1 Představení historického vývoje

Na místě pozdější parkové úpravy na hřbetu Žďáru stál již od 20. let 18. století poměrně velký poutní kostel sv. Wolfganga, který nechal vystavět František Josef Černín v letech 1722 – 1726 podle plánů barokního architekta Františka Maxmiliána Kaňky. Roku 1772 nechal Prokop Vojtěch Černín, ke kostelu přistavět kapli nad skaliskem s otiskem stopy a biskupské berle sv. Wolfganga. Při poutní cestě ze Žďáru do obce se nachází chudenický hřbitov s pozdně barokní kaplí sv. Anny z roku 1766. Poutní kostel sv. Wolfganga byl zrušen za reforem císaře Josefa II. roku 1785, následně byla stavba kromě věže stržena. Pod jižním svahem Žďáru, v místech dnešního zámku Lázeň, vyvěral železitý pramen, jemuž byly připisovány léčivé účinky. V roce 1728 nad ním vznikla malá kaple čtvercového půdorysu, postavená zřejmě podle Kaňkových plánů. V barokní době byl kostel sv. Wolfganga nad Chudenicemi nejvýznamnějším a nejznámějším svatowolfgangským poutním místem v Čechách. V 90. letech 18. století vznikl na místě kaple lázeňský dům, který byl později přestavěn na zámek. Park kolem nového zámku založil Jan Rudolf Černín a na jeho budování se významně podílel jeho syn Evžen Karel Černín (viz mapa 1810).

Základní rysy krajinné úpravy v Chudenicích vznikly relativně pozdě, spolu se stavbou zámku, až ve 20. – 40. letech 19. století, což ovlivnilo její podobu. Jako místo pro založení krajinné úpravy a vybudování nového zámku Lázeň byl vybrán zalesněný hřbet Žďár západně od Chudenic, odkud se otevíraly zajímavé rozhledy na okolní kopcovitou krajinu i na městečko. V roce 1821 se správy rodových majetků ujal Evžen Karel Černín a v tentýž rok začala i přestavba lázeňského domu na zámek Lázeň. V téže době byl západně od zámku, mezi ním a stáji, postaven menší skleník s kamenným schodištěm do parku. Jelikož přestavbou na zámek zanikly hostinské pokoje, bylo rozhodnuto o stavbě nového hostince západně od stáji. Malá užitková zahrada před zámkem byla rozšířena a zcela přeměněna v přírodně krajinářském duchu. Již tehdy byly některé rostliny do skleníku a stromky pro ovocnou školku nakupovány v Rakousku a v Německu. Zahájeny byly i parkové úpravy hřbetu Žďár. Do něj byly vloženy další lesní cesty a na věži bývalého kostela byla roku 1826 zřízena vyhlídka. Zároveň se Žďárem bylo ve 20. a 30. letech 19. století parkově upraveno i údolí Kaničského potoka, na němž byly zřízeny rybníčky a nedaleko nich vystavěna Tereziina chýše, dnešní Kuchyňka. Tyto úpravy spolu s Evženem Karlem Černínem a částečně jeho otcem Janem Rudolfem navrhoval a realizoval zahradník Jan Kristián Blumenstängel. V roce 1834 se stal hlavním chudenickým zahradníkem Karel Zahn, který pokračoval v úpravách svého předchůdce v bezprostředním okolí zámku, na Žďáru i kolem Kaničského potoka (viz mapa stabilního katastru).

Nově byla ve 40. letech 19. století do parkové úpravy začleněna a duby osázena Karolínina louka na jihozápadním úpatí Žďáru, která navazovala na severněji ležící Jaromírovu louku. S větším podílem Evžena Karla Černína na podobu parku se v něm uplatnily i jeho botanické záliby, které vyvrcholily založením Americké zahrady a vysázením většího množství exotických dřevin do parku bezprostředně u zámku. První objednávky sazenic a semen pro nově zakládanou Americkou zahradu realizoval roku 1842 zahradník Zahn ve školkách Jiřího Broula v pražské Bubenči. Následovaly je další objednávky ve slavné školkařské firmě Jamese Bootha ve Flottbecku u Hamburku a opět u Broula roku 1843, z Vídně, Flottbecku a od firmy Moschkowitz z Erfurtu roku 1844. Výběr druhů byl ovlivněn nabídkou školek, přesto můžeme vypozařovat zaměření na některé rody (zimolezy, trnovníky, pustoryly, javory, borovice, tavolníky) a na listově tvarové či barevné formy dřevin. V letech 1849 – 1859 probíhala zásadní přestavba zámku Lázeň. Zámek byl rozšířen a získal svoji současnou, pozdně empirickou podobu. Zároveň byla výrazně zvětšena parková louka u zámku, jež se rozšířila východním směrem, kde nahradila pole a louku. Práce v parku se ve druhé polovině 19. století soustřeďovaly na rozvoj Americké zahrady

a výsadby exotických dřevin v parkové louce u zámku. V dobrém stavu však samozřejmě byl udržován i Žďár a okolí Kaničského potoka. Rozvíjeno bylo i propojení komponované úpravy s okolní krajinou vysazováním a údržbou alejí (viz porostní mapa 1903).

V první polovině 20. století byl v západní části parkové louky u zeleninové zahrady vybudován tenisový kurt. Park v Chudenicích byl v držení Černínů až do roku 1945, kdy jim byl zkonfiskován na základě Benešových dekretů (viz historická ortofotomapa 1952 a SMO 1:5000 50. léta 20. stol.).

Zámek Lázeň spolu s budovami stájí a hostince a s parkovou úpravou v jeho okolí o rozloze 12 ha odkoupily roku 1947 Plzeňské pivovary a ze zámku se stalo rekreační středisko pro jejich zaměstnance, na místě části ovocné a zeleninové zahrady byl v 80. letech 20. století vybudován obdélníkový vybetonovaný bazén. Počátkem 90. let 20. století pivovary adaptovaly zámek na hotel. Od 90. let 20. století probíhal restituční spor s Rudolfem Černínem (1924 – 2004), synem posledního majitele zámku Evžena Alfonse (1892 – 1955). Spor později převzal Rudolfův syn Karel Evžen Černín (nar. 1956), který se s Plzeňským Prazdrojem v roce 2009 dohodl na mimosoudním vyrovnání a zámek s okolními budovami a pozemky byl převeden na Czernínskou správu majetku, s r. o. Ostatní pozemky parkové úpravy, včetně Bolfánku a Americké zahrady, na Žďáru převzaly státní lesy. Státní lesy vlastnily i rozhlednu Bolfánek, kterou opravily a v roce 1975 předaly městysu Chudenice spolu s nedalekou nevyužívanou hájovnou. Hájovnu má dnes v nájmu občanské sdružení Otisk. Také rozhlednu na Bolfánku provozuje o. s. Otisk (viz ortofotomapa a SM 1:5000).

3.2 Současná koncepce územního rozvoje obce

Obec Chudenice má zpracovaný územní plán z roku 2006 (Valtr 2006). Jako zeleň parků a lesoparků je navrhováno založit lázeňský park, který má na sebe napojenu lázeňskou vybavenost a zastavitelné plochy pro smíšené obytné maloměstské bydlení. Tento nový park by se měl nacházet v prostoru současných polí mezi obcí a hřbitovem s kaplí sv. Anny. Vzhledem k blízkosti zámku a parku Lázeň a narušení příjemného historicky daného propojení Chudenic s hřbitovem a cenným krajinným celkem (celek Žďár, Bolfánek, zámecký park Lázeň) navrhujeme zvážit opodstatněnost tohoto investiční akce. Dále je navržena rehabilitace tzv. sadu Hany Kvapilové. Toto území se nachází mimo centrum obce, navíc v sousedství smíšené výroby (bývalého zemědělského areálu) a vedle přeložky silnice. Po úpravách by mělo plnit předpokládané funkce rekreačního charakteru. Územní plán přináší návrh na úpravy a rozšíření NPP Americká zahrada do prostoru současného lesa na Žďáru. Při těchto úpravách by mohly být narušeny památkové hodnoty objektu. Podobně nejsou jasné důvody k vyhlášení pří-

rodní památky Karolíniny louky, což je prostor s jasně vymezeným charakterem. Přírodní památka pod tímto názvem by se měla nacházet i na loukách za silnicí, které nikdy s parkovou loukou nesouvisely, a toto pojetí potlačuje jedinečnost samotné Karolíniny louky. Navrhované zastavitelné plochy v Lučici ještě více naruší historicky doloženou pohledovou vazbu na zámek.

4. Vymezení dílčích krajinářských prostorů

Řešené území lze z hlediska funkčního a prostorového uspořádání, které se odráží i v kompozici, charakteru a kvalitativním stavu dřevinných porostů rozdělit na několik celků, v nichž lze diferencovat úroveň dokumentace stavu (od základní úrovně, která např. v rámci dendrologického zhodnocení obsahuje zachycení druhového složení, věkové struktury do nejpodrobnější úrovně s ověřením stavu na základě dřívějších inventarizačních podkladů, posouzení a vyhodnocení dendrologického potenciálu, zachycení významných solitér, skupin a porostů). Dílčí krajinářské prostory byly vymezovány na základě historických podkladů a terénního průzkumu.

V zájmovém území byly s ohledem na významnost krajinářských úprav vymezeny tři kategorie krajinářských prostorů:

- a)** komponovaná krajina určujících jádrových prostorů (s nejvyššími nároky na využívání a údržbu);
- b)** komponovaná krajina rozvíjející jádrové prostory (se středními nároky na využívání a údržbu);
- c)** krajina dotvářející jádrové prostory (se základními nároky na využívání a údržbu).

U komponované krajiny určujících jádrových prostorů a komponované krajiny rozvíjející jádrové krajinné prostory byly studovány vývojové etapy kompozičního utváření s cílem postihnout rozsah a vývoj komponovaných úprav (mapy vývojových etap). V dalším kroku byl do mapy zásad pro uchování památkových hodnot u jednotlivých krajinářských prostorů vymezen rozsah a určující období pro rehabilitaci památkových hodnot, a to na základě konfrontace současného stavu a etap jejich vrcholného rozvoje (viz souhrnná mapa).

Komponovaná krajina určujících jádrových prostorů (s nejvyššími nároky na využívání a údržbu):

- Zámecký park Lázeň (vymezení a určující období pro rehabilitaci podle stavu z počátku 20. století)
- Americká zahrada (vymezení a určující období pro rehabilitaci podle současného stavu)
- Bolfánek (vymezení a určující období pro rehabilitaci podle stabilního katastru)
- Hřbitov (vymezení a určující období pro rehabilitaci podle současného stavu)

Komponovaná krajina rozvíjející jádrové prostory (se středními nároky na využívání a údržbu):

- Jaromírova louka (vymezení a určující období pro rehabilitaci podle stabilního katastru)
- Karolínina louka (vymezení a určující období pro rehabilitaci podle stavu z počátku 20. století)
- Cesta ke Kuchyňce (vymezení a určující období pro rehabilitaci podle stabilního katastru)
- Les pod Lázní (vymezení a určující období pro rehabilitaci podle stabilního katastru)
- Sedlo pod Bolfánkem (vymezení a určující období pro rehabilitaci podle stabilního katastru)

Krajina dotvářející jádrové prostory (se základními nároky na využívání a údržbu):

V Chudenicích parkovou úpravu obklopuje harmonická zemědělská krajina, s níž byla cíleně provázána pomocí alejí. Celá úprava je úzce propojena s lesním komplexem Žďáru.

5. Charakteristika jednotlivých krajinářských prostorů

Zámecký park Lázeň

Zámecký park Lázeň je menší park před zámkem, který je upraven v přírodně krajinářském stylu poloviny 19. století. V parku se nacházejí pěkné luční porosty, skupiny stromů i četné solitéry. V roce 2012 proběhla v parku významná rekonstrukce cestní sítě a oplocení i veškerých dřevin dle zpracovaného projektu obnovy. V parku byly odstraněny náletové dřeviny a zmlazeno keřové patro. V těsné blízkosti zámku se nachází zbytky skalky, kde stále přežívá menší sortiment bylin zřejmě z původních výsadeb. Bylinné patro v parku tvoří zejména květnatá luční společenstva a přirozené podrosty na zastíněných plochách pod dřevinami. Z kulturních bylin v parku hojně zplaňuje orlíček (*Aguilegia vulgaris*) ve více barevných i květem odlišných variacích. V parku se nacházejí stromy významných rozměrů a jedinečné exempláře mimořádných kvalit. K nejpozoruhodnějším dřevinám patří několik douglasek tisolistých (*Pseudotsuga menziesii*). Zvláště jeden exemplář se rozměry blíží unikátnímu stromu v Americké zahradě. Má obvod kmene 512 cm, výšku 38 m. Další jedinec téhož taxonu má obvod kmene 684 cm (obvod je měřen v zavětní, jedná se o trojkmen), výšku 37 m. Další jedinci stejného taxonu mají obvody 498 cm a 412 cm. Unikátních rozměrů dorůstá i tsuga kanadská (*Tsuga canadensis*), která má obvod kmene 525 cm (troják), výšku 24 m. Mimo to se v parku nachází řada mohutných dubů letních (*Quercus robur*), lip velkolistých (*Tilia platyphyllos*), a buků lesních (*Fa-*

gus sylvatica). Západně od zámku je významný strom, vyhlášený v roce 2009 jako památný – lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*), s obvodem kmene 588 cm, zavětvený až k zemi. Mohutných obvodů kmene dosahuje v parku více jedinců lip (obvody 616 cm, 540 cm). Mezi další významné stromy v parku patří mohutný exemplář buku lesního v kultivaru s růžově panašovanými listy (*Fagus sylvatica* 'Roseomarginata'), dva mohutné liliovníky tulipánokvětě (*Liriodendron tulipifera*) s obvodem kmene 220 cm, platan javorolistý (*Platanus acerifolia*) s obvodem kmene 400 cm, jeřáb širokolistý (*Sorbus latifolia*) s obvodem kmene 256 cm a další dřeviny. Celkem bylo v parku Lázeň zjištěno 70 taxonů dřevin, z toho 20 jehličnatých (16 stromů, 4 keřů) a 50 listnatých (22 stromů, 28 keřů). Kromě toho byl zaevidován výskyt 29 bylin (viz příloha 1). Pokud park bude mít náležitou péči a budovy své využití, lze považovat tento objekt za stabilizovaný a schopný dlouhodobé životnosti. Postupně lze také obnovit bylinné patro doplněním vhodného sortimentu do těsné blízkosti budovy zámku i do partií v parku.

Prostor zámeckého parku má svébytné postavení v rámci celého areálu. Tím, že bezprostředně souvisí se zámkem, byla na něj v minulosti i přítomnosti soustředěna větší pozornost v jeho úpravách a dobově podmíněného využití. Kromě samotné budovy zámku dominují tomuto prostoru další dvě přiléhající stavby, kterými jsou kočárovna se stájemi a hostinec. Stav exteriéru všech tří budov není rozhodně ideální a souvisí s nedávnou historií a restitučním sporem, kdy probíhala pravděpodobně pouze nejnutnější údržba. Hospodářské stavby u bývalého hostince jsou pak ve zcela havarijním stavu. Dalším výrazným stavebním prvkem je ohradní zeď bývalého zahradnictví, která lemuje příjezdovou cestu k zámku. Její stav je uspokojující. Vzhledem k tomu, že zahradnictví zaniklo ve 2. polovině 20. století, působí v dnešním kontextu neukončenost ohradní zdi podél hlavní silnice poněkud rozpačitě. Zeď v současném stavu v podstatě nic neohraničuje. Stejně je tomu s navazující parkovou částí před zámkem, která postrádá podél silnice jakékoli oddělení. V prostoru bývalého zahradnictví se pak nacházejí stavební torza bývalých skleníků (množáren) a bazén (koupaliště) z 80. let 20. století, který dnes slouží jako požární nádrž. Je potřebné, aby celý prostor bývalého zahradnictví prošel celkovou obnovou na základě jasné koncepce dalšího využití a prezentace. Velmi pozitivně je potřebné hodnotit celkovou obnovu parku okolo zámku z roku 2012. Především zde byla obnovena síť pěších i pojízdných cest s mlatovým povrchem. Podél cest byly umístěny vhodné dřevěné lavičky, nové informační rozcestníky a tabule. Z důvodů ochrany kořenů jsou zde ve dvou případech použity i dřevěné povalové cesty v těsné blízkosti stromů. Z drobných stavebních prvků je potřebné kladně hodnotit rekonstrukci altánu a zvoničky dle historických předloh. Netradičním prvkem parku je bývalé tenisové hřiště, které zde vzniklo ve 30. letech 20. století jako do-

bová módní záležitost. Dnes je v parku rozeznatelné jako rovná obdélná plocha. Jeho další existence bude odvislá od koncepce další obnovy parku a jeho využití. Problematickou kategorií jsou vodní prvky. Zcela sporná je existence zmiňovaného koupaliště v prostoru bývalého zahradnictví. V parku se dále nachází dvě drobná jezírka. Menší bez přítoku bylo obnoveno při nedávných úpravách parku a v travnaté ploše bez kontextu působí poněkud rozpačitě. Druhé jezírko, které je zděné a původně mělo vlastní přítok, který je již nefunkční, zůstalo neopraveno. Zcela jednoznačně by jeho oprava a obnovení průtočnosti vody byly pro park velmi přínosné.

Z hlediska programové náplně je třeba rehabilitovat dílčí části parku v souladu s tradičním pojetím zámecké rezidence, případně za účelem odpovídajícího doplnění nutné návštěvnické infrastruktury. V rámci kompozičního utváření porostů je třeba sledovat rozmístění solitér a soliterních skupin, jakož i rozložení otevřených, polootevřených a uzavřených ploch. Je třeba udržet, ev. obnovit tradiční pohledové vazby a průhledy uvnitř parkových ploch a prověřit možnosti většího pohledového propojení parku s okolní krajinou (odkrytí dřívějšího pohledu na zámek od Lučice, zvýraznění osy mezi zámkem a Bolfánkem, obnova vyhlídky z východního okraje parku k Chudenicím. V co největší možné míře je třeba zachovat volné propojení parku s okolní krajinou a minimalizovat rušivá oplocení. Určujícím obdobím pro pojetí rehabilitace je přiblížení se stavu z počátku 20. století.

Americká zahrada

Americká zahrada svým významem přesahuje regionální úroveň. Vzhledem k tomu, že tento objekt se významně podílel na prvointrodukcí některých druhů na naše území, jeho význam je národní. Představuje významné centrum novointrodukce a introdukční pokus, který prozatím nebyl vyhodnocen. V Americké zahradě došlo v posledním období k výchovným zásahům dle studie Dendrologický průzkum NPP Americká zahrada v k.u. Chudenice, Geo-Vision s.r.o z r. 2010. Tato studie řešitelského týmu T. Tomanová, T. Loudová, M. Hájek, J. Sláma velice zdařile provedla nejen dendrologický průzkum ale i návrh na obnovu tohoto objektu. Na základě analýzy sadovnické hodnoty stanovila etapy odstranění nevyhovujících druhů dřevin a porostů. Proběhla doposud první etapa odstranění nevyhovujících druhů dřevin. V případě, že se zdravotní stav zhoršil nebo z hlediska bezpečnosti ohrožoval návštěvníky tohoto objektu, došlo k odstranění některých dřevin nad rámec první etapy kácení. S tímto postupem je potřebné jenom souhlasit. V současné době je nutné pro zajištění obnovy a rozvoje objektu nutné získat finanční prostředky na pravidelnou údržbu objektu. Nad rámec vytvořené studie je potřebné pro-

vést další odstranění některých druhů dřevin např. lísky obecné, lísky turecké, která se nachází ve více exemplářích apod. Proběhla revize sortimentu dřevin v Americké zahradě. Bylo využito již zmíněné studie, a proto se tento přehled omezuje na zastoupení jednotlivých taxonů. Celkem bylo v Americké zahradě zjištěno 174 taxonů dřevin, z toho 30 jehličnatých (28 stromů, 2 keřů) a 144 listnatých (74 stromů, 70 keřů) (viz příloha 2). Bylinné patro nebylo studováno, nemá zde z kompozičního hlediska větší význam. Historicky nebyly použity byliny a celá plocha je vyžínána, objevují se zde jen běžné druhy z okolních ploch.

Mezi unikáty nesporně patří u nás největší douglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*), která má obvod kmene 581 cm, výšku 34 m a zdravotní stav 2-3. Mezi další unikát patří dřín květnatý (*Cornus florida*), který je vegetativně namnožen. Pozornost zaslouží novinka buku lesního, který má kulovitou korunu s velmi hustě spletenými větvemi, pojmenovanou na počest majitele panství Černína (*Fagus sylvatica* 'Eugen'). Patří do skupiny kultivarů buku označené jako *fruticosa*. Z matečného stromu, rostoucího v Americké zahradě, byly odebírány rouby pro další množení a jedinci jsou ve sbírkách arboret – genofondu, např. v Dendrologické zahradě v Průhonicích nebo Arboretu Peklov u Kostelce nad Černými lesy. Další novinkou je smrk (*Picea abies* 'Harrachii'), který má nápadně štíhlou korunu. Novinku popsal v r. 1966 prof. Pravdomil Svoboda. Kultivar buku lesního, který má výrazně pokroucené listy (*Fagus sylvatica* 'Cristata'), byl zdrojem roubů pro téměř všechny exempláře u nás. Je nutné ho ponechat a chránit, i když ve studii Tomanová a kol. 2010 byl naplánován odstranit ve třetí etapě. V roce 2013 se podařilo ze sbírek Dendrologické zahrady VUKOZ, v.v.i. vrátit do Americké zahrady velice vzácný druh komptonie (*Comptonia peregrina*), který byl před tím odcizen. Tento keř byl do ČR introdukovan právě do Americké zahrady.

Americká zahrada je celá oplocena drátěným plotem s betonovými sloupky a dřevěnými vstupními brankami na jižní a severní straně. Jedná se o řešení, které je jistě funkční a cenově nejdostupnější, ale vhodnější by jistě bylo dřevěné plaňkové oplocení. Před hlavním jižním vstupem je dřevěné odpočívadlo a informační tabule. Hlavní a vlastně jedinou komunikační osou je severojižní cesta, která má zpevněný povrch kamennou drtí a je pojízdná. Západovýchodní cesta je dnes již téměř zaniklá. Z drobných staveb se v prostoru zahrady nachází pouze udržovaný dřevěný altán z 50. let 20. století, který nahradil starší zahradnický domek. Jeho tmavohnědý nátěr však působí dosti smutně a sterilně. Za zmínku stojí ještě dřevěné povalové chodníčky a jednoduché ohrazení z dřevěné kulatiny kolem několika stromů, které působí svým materiálem a jednoduchostí velmi kultivovaně a nerušivě.

V současné době je nutné pro zajištění obnovy a rozvoje objektu dořešit majetkoprávní vztahy a získat finanční prostředky na pravidelnou údržbu objektu. **Podmínkou je zachování statutu národní přírodní památky.** V kompozičním členění doporučujeme postupně rehabilitovat pravidelnou strukturu ploch, vycházející z historického stavu.

Bolfánek

Na nejvyšším bodě Žďáru stál již od 20. let 18. století poměrně velký poutní kostel sv. Wolfganga. Nechal jej vystavět František Josef Černín v letech 1722 – 1726 podle plánů barokního architekta Františka Maxmiliána Kaňky na místě staršího, menšího kostelíka či kaple. V roce 1772 byla k věži přistavěna ještě barokní kaplička, která vznikla nad kamenem s údajnými otisky nohou sv. Wolfganga, jenž zde měl kázat a nocovat na své cestě z Prahy do Řezna. Kostel postihly reformy císaře Josefa II. Nejprve byla v roce 1782 zrušena a na hájovnu přeměněna k němu příslušející poustevna, jež byla postavena společně s kostelem v letech 1727 – 1728, a roku 1785 byl zrušen i kostel. V roce 1791 jej odkoupilo panství. O širším záměru Jana Rudolfa Černína svědčí odkoupení zrušeného kostela sv. Wolfganga v roce 1791. Roku 1810 nechal Jan Rudolf strhnout již poškozenou loď kostela. Vrcholu Žďáru však stále dominovala jeho věž, jež byla ponechána stejně jako k ní přiléhající kaplička z roku 1772. Věž dostala novou střechu, byla opravena a zvýšena ve 20. nebo 30. letech 19. století. Cibulovitou bání nahradil špičatý krov se čtyřmi věžičkami v rozích, který byl inspirován klatovskou Černou věží.

Romanticky upravená rozhledna Bolfánek (věž bývalého kostela sv. Wolfganga) je dominantním prvkem celé okolní krajiny. Společně s přilehlou stavbou kaple a bývalou poustevnou (dnes hostinec) patří vedle samotného zámku k nejvýznamnějším stavebním památkám chudnického parku. Díky přírodnímu kontextu, architektonickým kvalitám spojeným s historickým a duchovním významem je vyhledávaným turistickým cílem. Tomu nepochybně vděčí i za péči, která je stavbám i úpravě jejich okolí v poslední době věnována. Interiéry rozhledny zároveň slouží jako malé mikroregionální muzeum s výstavními prostory.

Prostor v okolí Bolfánku je postupně rehabilitován a s ohledem na rozvoj turistické infrastruktury lze očekávat zvýšení návštěvnického provozu. Vedle citlivé rekonstrukce okolí objektu a navazující historické cestní sítě vč. dřevinných porostů doporučujeme do budoucna znovuootevřít výhled a upravit okolí Palackého skály. Za určující období pro rehabilitaci zde považujeme přiblížení se stavu z období stabilního katastrofu.

Hřbitov

Dnes poměrně rozsáhlý hřbitov byl založen roku 1786 v těsném sousedství o 20 let starší kaple sv. Anny. Na hřbitově je řada náhrobků z 19. století. Hřbitov je ohraničen omítanou kamennou zdí se vstupem od západu a jihu. Při východní zdi je drobná stavba márnice. U severní obvodové zdi je hrob významného chudnického rodáka Jaroslava Kvapila (básník, dramatik, překladatel, libretista a divadelní režisér). Stav hřbitova je dobrý, hřbitov je udržovaný. Opadávají omítky z obvodové zdi, které by bylo třeba opravit.

Mimořádně zajímavou stavbou je i barokní centrální kaple sv. Anny, která s přilehlým hřbitovem vytváří kompaktní celek vklíněný na samém okraji lesa. Kaple je z exteriéru nově opravena a složí svému duchovnímu účelu. Prostor před kaplí a hřbitovem slouží zároveň také jako východisko tras po lesním komplexu Žďár s naučnou stezkou od obce Chudenice. Proto je zde umístěno i více informačních tabulí a odpočívadlo.

Chudnický hřbitov s pozdně barokní kaplí sv. Anny je nejenom funkčním hřbitovem, ale i památkem na řadu místních osobností. S tímto ohledem je třeba přistupovat k postupné a koncepčně podložené rehabilitaci areálu. Rehabilitace bude podložena podrobným průzkumem historických hodnot, odborným vyhodnocením současného stavu a zmapováním současných i očekávaných nároků a potřeb. Z kompozičních hledisek je žádoucí udržet zemědělsky využívanou otevřenou kulturní krajinu v jihovýchodním předpolí hřbitova a alejové výsadby podél přiléhající historické cestní sítě.

Jaromírova louka

Jaromírova louka, nesoucí pojmenování po Jaromíru Černínovi (1818 – 1908), synu Evžena Karla Černína, byla parkově upravena ve 20. a 30. letech 19. století. Jaromírova louka je svým charakterem velice podobná sousedící Karolínině louce. Na ploše se nalézá historický objekt Kuchyňka. Komponovaných skupin dubů letních (*Quercus robur*) zde není tolik jako na Karolínině louce. Setkáme se s nimi na hrázi Kvapilova jezírka, ale i jako solitérní uprostřed louky. Celkově má tato louka se skupinami stromů, solitéry a porosty spíše přírodnější charakter. Této spíše volnější, krajinářské partii nebyla v minulosti věnována patřičná péče, bylo by vhodné odstranit část náletových dřevin. Atraktivní je zejména prostor okolo Kuchyňky a okolo Kvapilových jezírek, kam by se měla soustředit větší pozornost. Stejného stáří a mohutnosti jsou také duby na hrázi rybníčků. Za poslední solitérní výsadby dubů na Jaromírově louce lze považovat mohutné solitéry *SO 18* a *SO 19*, které jsou svou mohutností obdobné a jsou vysázeny na konci Jaromírovy louky.

V tomto prostoru se nacházejí dva výrazné prvky celého areálu. Je to jednak dvojice jezírek (Kvapilova jezírka) na Kaničském potoce, jednak pozoruhodný altán Kuchyňka. Jezírka jsou patrně díky blízkosti cesty na Kaničky a spojení se spisovatelem Jaroslavem Kvapilem v poměrně dobrém stavu a u obou je postaveno i dřevěné odpočívadlo. Altán Kuchyňka (původně Terézina chýše) patří svým stářím i architektonickým řešením, k pozoruhodným stavbám tohoto typu, který přesahuje regionální význam. Inspirací byla pravděpodobně dobová obliba orientálních pavilonků. Jeho stav je však velmi špatný a vyžaduje celkovou obnovu. Na severním okraji tohoto prostoru je u rozcestí dochován vysoký kamenný podstavec z roku 1813 s nově doplněným krucifixem. Z cestní sítě jsou dochovány pouze hlavní pojezdové komunikace povrchově zpevněné drobnou kamennou drtí. Ostatní historické pěší cesty buď zcela zanikly, nebo jsou v současném porostu téměř neidentifikovatelné. Jejich částečná obnova v okolí jezírek a altánu by jistě byla zajímavým oživením této části parku.

Jaromírovu louku a okolní parkově upravené plochy je třeba rehabilitovat. Rehabilitace by se měla dotýkat především vegetačních prvků, stavebních objektů a vodních ploch, podle možností je možno přistoupit k rehabilitaci zaniklých částí cestní sítě. Určujícím obdobím pro pojetí rehabilitace je stav zachycený na mapě stabilního katastru. Z tohoto lze dedukovat i bývalé kompoziční vazby v území.

Karolínina louka

Parková úprava Karolíniny louky završila v letech 40. letech 19. století cílené krajinářské úpravy v okolí Kaničského potoka. Louka byla pojmenována po Karolíně Černínové, rozené Schaffgotschové (1820 – 1876), manželce Jaromíra Černína. Výraznou dominantu vytváří staré exempláře dubů především dubu letního (*Quercus robur*). Údajně byly vysazovány s balem jako větší exempláře. Ve velké většině vyžadují ošetření, odstranění polámaných větví, očištění kmene a také uvolnění od náletových druhů. Unikátní je i využití pyramidálních dubů *Quercus robur* 'Fastigiata'. Kolem potoka v porostech je zastoupena olše lepkavá (*Alnus glutinosa*), která místy vytváří velice husté porosty. V rámci obnovy je nutné provést především výchovné zásahy. Dále jsou zastoupeny jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), javor klen (*Acer pseudoplatanus*), javor mléč (*Acer platanoides*), bříza bílá (*Betula pendula*), lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*), lípa malolistá (*Tilia cordata*) a buk lesní (*Fagus sylvatica*). Z jehličnatých druhů je především na okrajích zastoupen smrk obecný (*Picea abies*) a borovice lesní (*Pinus sylvestris*). V louce a částečně v porostech olšin se nalézají mohutné solitérní duby SO 10, SO 11, SO 12, SO 13 a SO 15.

Na jižním a západním okraji tohoto prostoru byly u rozcestí kříže na kamenných podstavcích. U jednoho z nich však byl v minulosti kovový krucifix odříznut a bylo by proto vhodné tam nějaký adekvátně velký křížek opět doplnit. Podél cesty od zámku ke Kvapilovým jezírkům a altánu Kuchyňka se nachází velký dřevěný kříž bez podstavce, který byl v nedávné době zcela nově postaven podle historického vzoru. Jiné drobné stavby se zde nenacházejí. Z cestní sítě jsou zde zachovány pouze hlavní pojízdné cesty zpevněné drobnou kamennou drtí.

Karolíninu louku a okolní parkově upravené plochy je třeba rehabilitovat. Rehabilitace by se měla dotýkat především vodního toku a vegetačních prvků. Novodobý olšový doprovod Kanišského potoka nevhodně dělí původně jednotný prostor a měl by být zcela nebo z podstatné části odstraněn, společně s revitalizací napřímeného toku. Obě louky (Karolínina i Jaromírova) na sebe navazují a jsou si charakterem podobné. Na obou je potřeba odstranit rozsáhlé porosty náletů a olšin. Vhodné by bylo správnou volbou managementu pravidelně obhospodařovat louky. Důležité je odstranit nálety nevhodných dřevin z komponentovaných skupin dubů. Určujícím obdobím pro pojetí rehabilitace Karolíniny louky je stav z počátku 20. století.

Cesta ke Kuchyňce

Významná trasa na okraji lesního komplexu Žďár je v současnosti až na několik výjimek obklopena souvislým dřevinným porostem. V minulosti se však jednalo o parkově upravenou trasu obklopenou parkově upravenými loukami a komponovanými dřevinnými porosty. Pomocí výhledů a průhledů byla trasa kompozičně provázána s úpravou Jaromírovy a později též Karolíniny louky. Budoucí rehabilitace tohoto prostoru by se měla přiblížit k tomuto pojetí, jehož východiskem může být mapa stabilního katastru.

Les pod Lázní

V minulosti parkově upravený les byl v průběhu vývoje převeden na les hospodářský. Pravděpodobně v druhé polovině 19. století byl les rozšířen jihozápadním směrem, čímž došlo k postupnému potlačení tradičního pohledu na zámek ve směru od Lučice. Cílem rehabilitace tohoto prostoru již nebude obnova zaniklého parkového pojetí, mohla by však prověřit možnost znovuootevření dřívějšího pohledu na zámek od Lučice a s tím souvisejícího větší pohledového propojení parku s okolní krajinou. Určujícím obdobím pro rehabilitaci z hlediska struktury ploch je vymezení stavu podle mapy stabilního katastru.

Sedlo pod Bolfánkem

Dříve zemědělsky využívaná plocha je v současnosti zalesněna. Doporučujeme prověřit možnosti opětovného odlesnění této plochy a obnovení zajímavého pohledu na věž Bolfánku. Za určující období pro rehabilitaci zde považujeme přiblížení se stavu z období stabilního katastru.

Lesní komplex Žďár

Jedná se o rozsáhlý lesní komplex, který je lesnický obhospodařován. Jehličnaté dřeviny tvoří větší část porostů, přičemž největší zastoupení vykazuje smrk obecný (*Picea abies*), borovice lesní (*Pinus sylvestris*) a douglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*). Menším podílem je zde zastoupena také jedle bílá (*Abies alba*) a modřín opadavý (*Larix decidua*). Z listnatých dřevin převažuje dub, především dub letní (*Quercus robur*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*), lípa malolistá (*Tilia cordata*) a buk lesní (*Fagus sylvatica*), na vlhčích místech je hojná olše lepkavá (*Alnus glutinosa*), dále se v porostech nalézá javor klen (*Acer pseudoplatanus*), javor mlč (*Acer platanoides*), břiza bílá (*Betula pendula*) a vtroušeně také další dřeviny, zejména pionýrské. Místy, zejména ve starších porostech, je plně vyvinuté i keřové i bylinné patro (zejména jarní aspekt). Charakter komplexu je určován zejména členěním dle lesnického hospodaření. Vyskytují se zde jak relativně mladé výsadby monokultur smrku a borovice, tak letité smíšené porosty s mohutnými dřevinami. Velmi pěkné porosty jsou zejména v okolí zámeckého parku, kde se vyskytují i výrazně mohutnější jedinci douglasky tisolisté (*Pseudotsuga menziesii*) - zejména severně od zámku a podél cesty mezi zámkem a Americkou zahradou. Mezi zámkem a rozhlednou Bolfánek jsou patrné zbytky staré lipové aleje (*Tilia platyphyllos*) s průměrnými obvody kmene okolo 300 cm. Zdravotní stav většiny přeživších stromů aleje, dnes zcela zarostlé okolním lesem, je špatný. Okolí rozhledny Bolfánek prochází v současné době rekonstrukcí. Na okraji palouku a pod stavbou vyhlídky se nalézá skupina mohutných lip (*Tilia platyphyllos*). U nově zrekonstruované budovy poustevny/hájovny se nalézá mohutný tis červený (*Taxus baccata*), vyhlášený jako památný strom. Zajímavým krajinným prvkem je zvýraznění okraje lesa pravidelnou výsadbou dubů letních (*Quercus robur*), které se zachovalo na některých místech (např. na severovýchodě Žďáru). Lesní komplex Žďár spadá do lesnického hospodaření (čemuž i odpovídá struktura porostů a celkový dojem) a bylo by vhodné ho rozdělit dle charakteru do částí, které by více respektovaly logiku umístění staveb a jejich propojení. Zejména les mezi zámkem a rozhlednou by mohl být pojat jako plynulý přechod mezi intenzivním parkem a lesem.

Na velké části tohoto území vede naučná stezka Žďár s řadou informačních tabulí a odpočívadel. Návštěvník se tak může seznámit i se všemi dochovanými významnějšími památkami. Na severovýchodním okraji Žďáru je po pěší cestě přístupné místo, kterému se historicky říká „U obrázku“. V současné době je zde přímo na stromě připevněný nový obrázek Panny Marie. Toto místo na okraji lesa zároveň nabízí panoramatický výhled na Chudenice a okolí. Od kaple sv. Anny jižním směrem vede významná alejová komunikace, která spojuje kapli se zámkem. Podél ní jsou umístěny dvě drobné stavby: památník Josefa Dobrovského a při rozcestí k Bolfánku kovový krucifix na kamenném podstavci. Přestože jsou obě tyto stavby udržovány, potřebovaly by zajistit významnější restaurátorskou opravu. Cestní síť tvoří většinou historické pojezdové komunikace zpevněné drobnou kamennou drtí. Pěší cesty mají charakter zpevněných lesních cest, které jsou v závislosti na okolním terénu buď zaříznuty, nebo prohloubeny. Některé z historických cest, které přestaly být užívány a udržovány již v 2. polovině 20. století jsou v terénu dnes již obtížně identifikovatelné. V rámci terénního průzkumu byla mj. provedena revize historicky doložených vyhlídek. Dochované jsou vyhlídky Bolfánek, Obrázek, Pod vápennou pecí, Lesní paseka. Zarostlé jsou vyhlídky z Palackého skály, Kličkova vyhlídka a Vápenná pec.

6. Charakteristika liniových objektů a stromových skupin

Alej ve směru hřbitov – Chudenice

Smišená, oboustranná, jednořadá, poměrně pravidelná (cca 90 % stromů) alej lemující asfaltovou komunikaci. Větší část tvoří třešně (*Prunus* sp.), přičemž nejstarší ve věku cca 70 let (místy mladší dosadby). Druhým taxonem je zde ořešák královský (*Juglans regia*), který je mladšího data založení. Obvody kmenů jsou v rozmezí 60 – 130 cm. V aleji je rozmístěno několik laviček.

Alej ve směru hřbitov – zámek Lázeň (Šmilovského cesta)

Jednostranné, stejnověkové stromořadí lípy velkolisté (*Tilia platyphyllos*), průměrný obvod kmene 130 cm, stáří více než 80 let. Stromořadí je pravidelné, v dobrém zdravotním stavu, perspektivní. Stromořadí lemuje lesní cestu, na druhé straně sousedí s lesním komplexem Žďár.

Alej ve směru zámek Lázeň – Karolínina louka

Pravidelná, stejnověká, oboustranná alej z lípy velkolisté (*Tilia platyphyllos*) lemující neuzpevněnou lesní komunikaci. Obvod kmene 210 cm (největší). Výrazná výmladnost u báze kmenů, nálety ostatních dřevin. Směrem k zámku alej zakončena dubem.

Alej podél Karolíniny louky

Oboustranná, jednořadá, pravidelná alej z lípy velkolisté (*Tilia platyphyllos*) lemující asfaltovou komunikaci. Stromy v rozdílném zdravotním stavu daným zejména údržbou komunikace. Stromy vysazené v nižších partiích na Karolínině louce zjevně trpí příliš vysokou hladinou vody.

Alej ve směru Chudenice – zámek Lázeň

Oboustranná, jednořadá, stejnověká, lipová alej (*Tilia platyphyllos* x *T. cordata*) podél hlavní komunikace do obce Chudenice. Zdravotní stav stromů je velmi různorodý, negativně se projevuje zejména poškození vzniklé provozem (poškození kmenů atd.), průměr kmenů do cca 50 cm. Alej končí na hranici zámeckého parku Lázeň, dále pak pokračuje až za tímto parkem podél silnice na Bezpravovice.

Aleje jsou v tomto objektu velmi důležitým prvkem, který vytváří a zdůrazňuje důležité vazby v krajině i mezi objekty. Bohužel jim nebyla věnována v minulých desetiletích patřičná péče a je potřeba většinu z nich odborně ošetřit, případně zcela rekonstruovat (cesta ze zámku na rozhlednu), často včetně komunikací. Ve většině alejí je nutno odstranit náletové dřeviny, které výrazně konkurují vlastním stromům v aleji.

Stromové skupiny v Karolínině louce:

Unikátní je skupina (*SK 1*) pyramidálních dubů *Quercus robur* 'Fastigiata', který je dnes 8 ks vysázených v kruhu (uprostřed je již starší pařez, po obvodu další pařezy). Obvod nejmohtnějšího dubu v této skupině je 315 cm, skupina je silně zarostlá náletem, nicméně dlouhodobě perspektivní. Skupina *SK 2* je tvořena 6 ks dubů letních (*Quercus robur*), vysázených do kruhu s jedním stromem centrálním. Obvod nejmohtnějšího dubu je 388 cm. Poblíž je také skupina tří dubů letních *SK 3* s největším obvodem 320 cm. Také skupiny *SK 4*, *SK 5*, *SK 6* jsou tvořeny stejným druhem dubu, největší obvod kmene je 384 cm. Zajímavá je skupina *SK 7*, která je tvořena 9 kusy habrovce habrolistého (*Ostrya carpinifolia*) s největším obvodem kmene 130 cm. Výjimečný svou kvalitou (sádkovnícká hodnota 1) a zdravotním stavem je solitérní dub letní (*SO 8*) v louce s obvodem kmene 401 cm. Skupina 4 dubů *SK 9* je vysázena jako trojúhelník se středovým stromem, mohutností je shodná s dalšími skupinami.

Stromové skupiny v Jaromírově louce:

Na počátku Jaromírovy louky je komponovaná, kruhově vysázená skupina (*SK 14*) sedmi dubů s podobnými parametry jako okolní skupiny. V těsné blízkosti nejatraktivnější části Jaromírovy louky – v těsné blízkosti Kuchyňky se

nalézá komponovaná skupina (SK 16) 6 ks dubů letních seskupených do kruhu s centrálním stromem. Parametry jsou duby shodné s předchozími jedinci. Nedaleká skupina dubů *SK 17* byla komponována jako trojice, v současné době jsou zde pouze dva stromy.

7. Charakteristika stávajících a zaniklých stavebních objektů

Byl pořízen soupis drobných parkových staveb, ať stávajících, tak zaniklých, včetně jejich lokalizace.

Existující objekty:

Altán v Americké zahradě. 1957. Altán postaven jako novostavba v roce 1957 na místě staršího zahradního domku. Osmiboká dřevěná stavba na zděné podezdívce je přístupná po čtyřech betonových stupních. Střecha je pokryta asfaltovým šindelem. V interiéru je po obvodu lavička, uprostřed stůl. Stav altánu je dobrý, udržovaný. Návrh: Pravidelná údržba současného stavu, úprava okolí, oprava zábradlí schodiště.

Altán v zámecké zahradě. 30. let 20. století, celková rekonstrukce 2010-2012. Šestiboký dřevěný altán byl postaven jako kopie historického altánu z počátku 20. století. Stavba postavena na zděné cihelné podezdívce s obvodovou lavicí v interiéru po čtyřech stranách, dvě strany otevřeny. Střecha je kryta dřevěným řezaným šindelem. Výrazným prvkem altánu je zvolená barevnost, která pravděpodobně vychází z historického řešení. Velmi dobrý stav (novostavba). Návrh: Zajistit pravidelnou údržbu.

Hostinec, čp. 172. 1825 – 1826. Dvoupodlažní budovu bývalého hostince navrhl Antonín Stolle na půdorysu obdélníka, střecha je valbová s novodobými vikýři – nedokončená půdní vestavba, na severní straně nastaven mohutný patrový vikýř v ose. Fasáda členěna patrovou a korunní římsou, kolem oken štukové šambrány. Okna špaletová, vnější dvoukřídlá šestitabulková, vnitřní s poutcem. U slepých oken použity žaluziové okenice. Stav hostince je špatný, vyžaduje celkovou opravu. Adaptace zahájena opravou střechy a půdní vestavbou. Okolní hospodářské stavby ve zcela havarijním stavu. Návrh: Celková oprava. Nutno zachovat historický charakter objektu, tj. architektonické členění fasády, podstatné konstrukce a detaily interiéru a exteriéru.

Kaple Sv. Anny. 1766. Kaple je postavena na půdorysu elipsy s obdélnou předsíňkou a protilehlou sakristií. Opravená fasáda je vertikálně členěna pilastry na osm polí, horizontálně římsou. Interiér je vybaven mobiliářem. Na východní a západní straně prosvětlují interiér oválná okna. Na vrcholu střechy je sanktusová věžička s cibulovým zastřešením. Střešní krytina plechová (původně patrně prejzová). Kaple byla postavena v roce 1766 nákladem vrchního správce Vác-

lava Podivena Holečka. V roce 1786 byl u ní založen hřbitov. Exteriér a střecha nově opraveny, zdi v interiéru vlhké – v prostoru kaple otlučena omítka do výšky cca 1,5 m. Návrh: Oprava interiéru, stavební opatření proti vztlínající vlhkosti.

Kříž dřevěný u cesty podél Karolíniny louky. 19. století, 2008 celková rekonstrukce. Dřevěný kříž s postavou ukřižovaného Krista je netradičně řešen jako zastřešený v dřevěné schránce. Kříž byl vyroben zcela nově v roce 2008 podle starší předlohy. Postava Krista je rovněž novodobý odlitek. Před křížkem bývalo podle staré fotografie ještě klekátko. Stav kříže je velmi dobrý. Návrh: Úprava okolí.

Kříž u Kaničského potoka. 1813. Vysoký kamenný podstavec je členěn na tři části. V soklové části je vyryt letopočet 1813, střední část je kónická a je zakončena vrchní zdobenou částí, do které byl osazen kříž. Současný jednoduchý kovový kříž je zcela nový. Postava Krista standardní litinový odlitek natřený zlatou barvou. Ze zadní strany je kamenný podstavec zcela plochý bez reliéfního členění. Stav je velmi dobrý, oprava v nedávné době a osazení scházejícího křížku. Návrh: Úprava okolí.

Kříž u rozcestí Dobrovského a Šmilovského cesty. 19. století. Kovový kříž zdobený reliéfní imitací dřeva natřený černou barvou. Litinové postava ukřižovaného Krista (asi mladší) je natřena zlatou barvou. Ve spodní části ornamentální kovový nápisový štítek. Ze zadní strany je svislá část kříže vyztužena. Kamenný podstavec je poměrně nízký. Jeho dříví je mírně kónické, hlavice zdobena zubořezem. Kámen podstavce byl v minulosti poškozen pravděpodobně rozpínavostí korodujícího kříže a praskl – proto je hlavice opásána dvojicí železných obrouč. Koruna podstavce byla v minulosti opravena betonem. Před podstavcem je kamenný stupínek. Kamenný podstavec poškozen, kovový kříž byl v nedávné době natřen. Návrh: Restaurátorská oprava poškozeného kamenného podstavce, úprava okolí.

Kříž u rozcestí na Bezpravovice. 1903. Kamenný podstavec stylizovaných tvarů je rozdělen na tři části. Na soklové části vysekán letopočet 1903, střední dřívíková část je hladká a kónická, završena hlavicí s jednoduchým profilem. Kovový kříž zcela schází – v kamenném podstavci pozůstatek jeho zapuštěné části. Kamenný podstavec je v dobrém stavu. Návrh: Doplnění kovového kříže dle historické dokumentace nebo analogií a úprava okolí.

Kříž u rozcestí Lučice (U Švédů). 19. století. Ornamentální sériově vyráběný litinový kříž na kamenném podstavci. Postava Krista natřena stříbrnou barvou, pod ním kruhový orámovaný štítek s nápisem. Kamenný podstavec jednoduchý, bez ozdob. V minulosti byla opravována horní část betonem a celý povrch přeta-

žen slabou vrstvou cementové omítky. Na šikmé části mezi dřikovou a soklovou částí jsou pod vrchní omítkou vyryta nezřetelná čísla. Kamenný sokl poškozen, litinový kříž v dobrém stavu. Návrh: Restaurátorská oprava kamenného podstavce, úprava okolí.

Kuchyňka (Tereziina chýše). 1825. Šestiboká drobná stavba altánu s výrazně přesahující střechou, která je podpírána šesti dřevěnými sloupy. Vlastní stavba je zděná a z vnější strany obložena rovnými březovými větvičkami skládanými do geometrických vzorů a to včetně okenic a dveří. Ze západní strany je přistavěna konstrukce krbu, jehož topeniště je přístupné z interiéru. Uvnitř zachována dlažba, historické okenní výplně a drobný prostor pod úrovní podlahy sloužící pravděpodobně jako lednice. Střecha pokryta eternitovými šablonami. Poškozený, chybí jedna z podpěr střechy, částečně opadané obložení exteriéru, poničený interiéru, střešní krytina porostlá mechy, schází dřevěné zábradlí doložené na historických fotografiích. Návrh: Celková oprava, doplnění zábradlí. Úprava okolí, osazení informační tabule. Zvážit návrh na prohlášení za kulturní památku.

Obrázek Panny Marie. Nový na místě staršího. Obraz Neposkvrněné Panny Marie umístěný v dřevěné domečkové schránce připevněné přímo na stromě. Jedná se o zcela nový prvek, který nahradil starší mariánské obrázky na tomto místě, kterému se historicky říká „U obrázku“.

Odpočívadla v zámecké zahradě. Kolem poloviny 19. století. Jednoduchá historická terénní úprava oválného půdorysu u parkové cesty vzniklá zářezem do svažitého terénu a zpevnění svislých stěn zídou z lomového kamene. Plocha i výška odpočívadla je identická s cestou ve formě jakéhosi zálivu. Vedle odpočívadla čtyři jednoduché kamenné stupně s navazující parkovou cestou. Velmi dobrý stav, celková oprava 2010-2012. Návrh: Zajištění pravidelné údržby.

Ohradní zeď. Kamenná ohradní zeď, která ohraničuje zámeckou zahradu ze západní a částečně z jižní strany, kde bývalo v minulosti zahradnictví. Zeď podle terénu dosahuje výšky mezi 150 až 200 cm. Historicky bývala na povrchu omítky, která je dochována pouze torzálně. Koruna zdi je kryta dvěma řadami keramických tašek. Na několika místech jsou dodatečně zřízeny 3 prostupy či vjezdy, které jsou ve dvou případech ohraničeny zděnými omítanými sloupky. Na jihu je zeď zakončena kamenným sloupkem. Stav je uspokojivý, opadaná omítky. Návrh: Oprava a doplnění omítek, náhrada novodobých kovových vrat na západní straně dřevěnými.

Památník Josefa Dobrovského. 1941. Památník od Štěpána Kořána je složen z několika kamenných kvádrů ve tvaru stély. Do památníku byla zakomponovaná kroupenka z bývalého kostela sv. Wolfganga, která dnes slouží pro osazení

květinové výzdoby. Je pravděpodobné, že i ostatní kamenné části mohou pocházet z bývalé kostelní stavby. V horní části jsou umístěny 3 reliéfní kovové desky. Na horní je portrét Dobrovského, na střední jméno a letopočty, na spodní pak krajina v okolí Chudenic. Od cesty k památníku vedl chodníček vydlážděný velkými kamennými bloky buď v celé délce, nebo jenom v pozici schodišťových stupňů. U cesty informační tabule. Stav je uspokojivý. Horní kovová deska s portrétem je prasklá, reliéfy málo čitelné, lokální povrchová eroze kamene, torzálně dochovaná dlažba přístupového chodníčku či stupňů. Návrh: Úprava okolí, obnova dlážděného chodníčku či schodiště, očištění kamene, očištění a konzervování kovových desek a revize praskliny.

Poustevna (hájovna, hostinec). 1727 – 1728. Přízemní budovu bývalé barokní poustevny, postavené společně s kostelem sv. Wolfganga na obdélném půdorysu, navrhl František Maxmilián Kaňka. V roce 1782 byla přestavěna na hájovnu, v současné době slouží jako ubytovací hostinec s restaurací. Střecha je polovalbová s mohutnými vikýři ve středu podélné osy a krytinou z umělé břidlice. U zadní strany objektu je rovnoběžná drobná přízemní budova (novostavba), propojená s hlavní budovou. Velmi dobrý stav po celkové obnově. Návrh: Úprava okolí, zajištění pravidelné údržby. Zpracovat návrh na prohlášení za kulturní památku nebo jako součást kulturní památky Bolfánek.

Rozhledna Bolfánek, věž bývalého kostela sv. Wolfganga. 1722 – 1726 kostel, 1772 kaple, 1826 adaptace věže na rozhlednu. Barokní kostel navrhl František Maxmilián Kaňka. Věž původně barokního kostela byla adaptována po zbourání kostela na romantickou rozhlednu roku 1826. Věž má 5 nadzemních podlaží (poslední je vyhlídka). Interiéry jednotlivých podlaží jsou využity pro expozice. Povrch nahozen hrubou nehlazenou omítkou šedivého odstínu. Konstrukce hlavní střechy je jehlancovitá, doplněna malými jehlancovitými stříškami na nárožích, krytinou je měděný plech. Přilehlá kaple je drobná stavba s předsíňkou, půlkruhovým závěrem (z exteriéru polygonální) a bobrovkovou krytinou na valbové střeše. Nově upraven prostor západně od věže (terasní zdi, schodiště, zábradlí). Opravená a udržovaná stavba. Provedení venkovních omítek a úprava torzálních částí stavby jsou trochu rozpačité. Omítka je lokálně zbarvena stékající měděnkou z měděného oplechování. Nepřesná nová kopie novogotického okna ve třetím patře. Návrh: Úprava okolí východně od věže, zajistit pravidelnou údržbu, omezit stékání měděnky na fasádu.

Skleník. Asi 1. polovina 20. století. Jednoduchá stavba přistavěná ke zdi oddělující zahradu od příjezdové komunikace k zámku. Zdívo je cihelné, po levé straně je část skleníku zakryta taškami, po pravé straně je přístavba s topeništěm krytá vlnitým plechem a novodobými kovovými dveřmi. Stavba je poškozená,

opadaná omítka, rozbité tabulky skla, chybějící zatmelení skla, narušené cihelné zdivo. Nové oplechování a okapy. Návrh: Celková oprava, nové omítky, případná výměna některých rozpadlých cihel, oprava a nátěr kovových částí, doplnění skla a jeho zatmelení, náhrada plechové krytiny za taškovou.

Stáje s kočárovnu. 90. léta 18. století. Protáhlá obdélná stavba s asymetricky umístěnou patrovou štítovou nástavbou. Současná podoba je výsledkem historických úprav od doby výstavby na konci 18. století. Stavba v sobě kumulovala několik funkcí – sloužila jako kočárovna, konírna a jako obydlí pro služebnictvo. Levá západní část je díky sníženému terénu patrová se čtyřmi okenními osami a sloužila pro bydlení. Následuje trojice segmentově zakončených dřevěných vrat, dále obytná patrová část se štítem a opět dřevěná vrata. Střecha je valbová kryta částečně staršími bobrovkami a částečně novější zámkovými taškami jako koruna ohradní zdi. Všechna okna jsou opatřena dřevěnými žaluziovými okenicemi. Stav je na hranici uspokojivého a havarijního. Zjevná řada stavebních závad, střešní krytina je porostlá mechy, uvolněná korunní římsa pravděpodobně z důvodů poruchy krovu, opadávající omítka, vztlínající vlhkost, zanedbané nátěry oken a dveří. Návrh: Pravděpodobně bude nutná celková oprava – krov, krytina, fasády, odvlhčení, nátěry, interiéry.

Zvonička. 2010 – 2012 na místě starší zvoničky. Rustikální dřevěná zvonička zhotovená jako volná kopie podle historické zničené zvoničky na tomto místě. Ke konstrukci je po tradičním způsobu využit rozvětvený kmen stromu, v jehož horní části je otočná hlava zvonu a samotný zvon. Zvonice je zastřešena jehlancovou stříškou se šindeli. Stav je velmi dobrý. Návrh: Zajistit pravidelnou údržbu, nátěr šindele, ochrana spodní části proti hnilobě.

Kvapilovo jezírko 1. 20. léta 19. století. Umělé jezírko nepravidelného tvaru (rybníček) vybudované v souvislosti s parkovými úpravami na Kaničském potoce. Dnešní název až od 2. poloviny 20. století po Jaroslavu Kvapilovi. Jezírko má poměrně výraznou hráz – z vnější strany je patrné kamenné obložení hráze. U jezírka je dřevěné odpočívadlo a informační tabule. Jezírko nemá výpust'. Stav je uspokojivý. Návrh: Úprava okolí, odbahnění (?), obnova cestní sítě kolem jezírek.

Kvapilovo jezírko 2. 20. léta 19. století. Menší ze dvou umělých jezírek (rybníčků) nepravidelného oválného tvaru vybudované v souvislosti s parkovými úpravami na Kaničském potoce. Dnešní název až od 2. poloviny 20. století po Jaroslavu Kvapilovi. Jezírko má nevýraznou valovou hráz, která je v místě přepadu tvořena kamennou zdí. U jezírka je na jeho západní straně dřevěné odpočívadlo. Jezírko nemá výpust'. Stav je uspokojivý. Návrh: Úprava okolí, vyčištění od napadaných stromů, odbahnění (?).

Jezírko v zámecké zahradě 1. 2. polovina 19. století. Drobné jezírko obnovené při nedávně rehabilitaci zámecké zahrady. Jezírko má přírodní břehy a je napájeno pouze spodní vodou či malým pramenem. V letních suchých měsících vysychá a působí tak velmi rozpačitě. Návrh: Úprava okolí.

Jezírko v zámecké zahradě 2. 70. léta 19. století. Drobné jezírko pravidelného oválného tvaru, stěny vyzděny z cihel a omítnuty. Horní okraj byl patrně tvořen z kamenů. Jezírko bývalo napájeno samostatným přítokem. Stav jezírka je špatný. Cihelné zdivo se na několika místech rozpadá, jsou vypadané spáry a omítka je opadaná. Horní pravděpodobně kamenná obruba je torzální. Přítok vody je nefunkční a jezírko je tak zcela bez vody. Návrh: Celková oprava stěn, dna a horní obruby, obnovení přítoku vody, úprava okolí.

Koupaliště – vodní nádrž. 80. léta 20. století. Bývalé koupaliště na půdorysu čtverce bylo vybudováno pro rekreační využití hostů zámku v 80. letech 20. století na místě severní zahradní terasy. Betonové těleso bazénu je zcela zapuštěno pod úroveň země. Dnes slouží jako požární nádrž. V prostoru historické zahrady působí velmi rušivě. Jako koupaliště neudržované a nepřístupné. Návrh: Podle dalšího rozvoje areálu buď nádrž zcela zrušit, nebo nějakým způsobem upravit, aby nepůsobila v tomto prostoru jako rušivý a cizorodý prvek.

Zaniklé objekty:

V západní části zámeckého parku Lázeň byly v prostoru zeleninové zahrady dva menší **skleníky/množárny**, které v průběhu druhé poloviny 20. století zanikly. Dnes jsou z nich dochována jen torza, byť poměrně dobře patrná, neboť tvořily severní hrany obou jižních teras. Umístění množáren je patrně především z úprav terénu a rovněž z pozůstatků zdiva.

Na západním svahu Žďáru nad Americkou zahradou byla upravena tzv. **Klíčková vyhlídka**. Dnes je z ní patrný pouze zarovnaný ovál v terénu, který byl vytvořen pro základy stavby. Jednalo se o dřevěný sloupový altánek bez podezdívky. Na úpatí severního svahu Žďáru je tzv. **vápenná pec**, což je starý, zarostlý vápencový lůmek, využívaný v 18. a 19. století.

III) Návrh využití výsledku typu specializovaná mapa s odborným obsahem poskytovatelem

Specializovaná mapa zásad pro uchování památkových hodnot krajinné úpravy kolem zámku Lázeň u Chudenic může být poskytovatelem využita na několika úrovních. Mapa podává ucelený přehled o památkových hodnotách krajinné úpravy hřbetu Žďár, proto může sloužit jako odborný podklad pro rozhodování

poskytovatele, respektive jeho příspěvkových organizací (Národní památkový ústav). Mapa může být využita jako podklad pro plány rekonstrukce či rehabilitace parkového areálu nebo jeho částí. Neméně důležitá je možnost využít mapu jako podklad pro stanoviště památkové péče k zásahům v komponované krajině úpravě na Žďáru a k záměrům zadavatele a pořizovatele při tvorbě územně plánovací dokumentace.

IV) Seznam použité související literatury

Mapové podklady

Hospodářská mapa lesa Žďár, autor neuveden, bez měřítka, rukopisná, kolorovaná, 1 list, 60 × 46 cm, cca 1810, Státní oblastní archiv Třeboň, pobočka Jindřichův Hradec, VS Chudenice, inv. č. 4813, č. mapy: 94

Císařské povinné otisky stabilního katastru 1:2 880 – Čechy. Archiválie Ústředního archivu zeměměřictví a katastru

Porostní mapa celého polesí Chudenice, dle měření Bauerova z roku 1846 zpracoval Hahnl, 1:10000, litografie, kolorovaná, podlepená, 80 × 60 cm, 1903, Státní oblastní archiv Třeboň, pobočka Jindřichův Hradec, VS Chudenice, inv. č. 4817, č. mapy 98

Historická ortofotomapa 1952 © CENIA 2010 a © GEODIS BRNO, spol. s r.o. Podkladové letecké snímky poskytl VGHMÚř Dobruška, © MO ČR 2009, © Český úřad zeměměřický a katastrální

Státní mapa odvozená 1:5000, 50. léta 20. století, 1. Vydání SMO 5 © Český úřad zeměměřický a katastrální

Ortofoto České republiky © Český úřad zeměměřický a katastrální

Státní mapa 1:5 000, rastrová data nové podoby státní mapy © Český úřad zeměměřický a katastrální

Literatura

ANDERLÍK, J. (1858): Začátečné obeznámení s okolím klatovským, VIII. Jahres – Bericht vom dem kaiserl. königl. gymnasium Klattau, Klattau, s. 1 – 16

BAIER, J. (2008): Arboretum Americká zahrada u Chudenic. Absolventská práce, Vyšší odborná škola zahradnická v Mělníku, Mělník, 80 s.

BURDA, J. (1954): Chudenice, kraj Dobrovského, Turista, Plzeň, nestr.

BURDA, J. (1970): Chudenice, Svěpomoc, Chudenice, nestr.

BURDA, J. (1986): Chudenicko – kraj Dobrovského. Čtyři naučné stezky, Okresní národní výbor Klatovy, Klatovy, 24 s.

DOSTÁL, J., GEBR, R. (1950): Botanická zahrada cizokrajných stromů a keřů v Chudenicích, nákladem Ředitelství lesního závodu Červené Poříčí, Červené Poříčí, 32 s.

- DRHOVSKÝ, K. (1992): Zámecký park a krajina, in: MALÁT, V., FROYDA, M. (eds.), Chudenice. Archeologie, dějiny, současnost, Public TV 21, Praha, s. 57 – 60
- DRHOVSKÝ, K. (2008a): Zámecký park a Americká zahrada v Chudenicích, in: LEPIČOVÁ, J. (ed.), Historické zahrady a parky 2008. Západní Čechy, Agentura Bonus, Hrdějovice, s. 35 – 36
- HIEKE, K. (1971): Zámecký park a Americká zahrada v Chudenicích u Klatov, Živa, roč. 19/57, č. 3, s. 96 – 98
- HIEKE, K. (1984): České zámecké parky a jejich dřeviny, Státní zemědělské nakladatelství, Praha, 459 s.
- HOFMAN, J. (1970a): Americká zahrada u Chudenic, Praha, 133 s., materiál k rekonstrukci Americké zahrady pro potřeby KSSPPOP Plzeň a Státní lesy, depon in AOPK
- HOFMAN, J. (1970b): Americká zahrada u Chudenic, Zprávy botanické zahrady Plzeň, č. 7, s. 49 – 61
- HOFMAN, J. (1973): Americká zahrada Chudenice, Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody, Plzeň, nestr.
- CHYTRÁ, M., HANZELKA, P., KACEROVSKÝ, R. (eds.) (2010): Botanické zahrady a arboreta České republiky, Academia a Unie botanických zahrad České republiky, Praha, 408 s.
- KACEROVSKÁ, H. (1997): Flóra a vegetace Chudenic. Diplomová práce, Západočeská univerzita v Plzni, Pedagogická fakulta, Katedra biologie, Plzeň, 110 s.
- KAŠPAROVÁ, M. (1989): Ochrannářský plán na období 1989 – 1995, Krajské středisko památkové péče a ochrany přírody v Plzni, Plzeň, 4 s.
- KLÁŠTERKÝ, I., POKORNÝ, J., SVOBODA, A. M., VAŇOUSEK, M. (1959): Seznam dřevin americké zahrady v Chudenicích, Zprávy Dendrologické sekce Československé botanické společnosti, č. 3, s. 20 – 30
- LIŠKOVÁ, D., ŠTAJEROVÁ, R., VALTR, P. (2002): Plán péče pro NPP Americká zahrada na období 2003 – 2012, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Středisko Plzeň, Plzeň, 8 s.
- MALOCH, F. (1929a): Zámecký park i Americká stromovka u Chudenic, Plzeňsko, roč. 11, č. 4, s. 61 – 63, č. 6, s. 106 – 109
- MALOCH, F. (1929b): Zámecký park i Americká stromovka u Chudenic, Grafické závody, Plzeň, 20 s.
- NOVÁKOVÁ, S. (1992): Příspěvek k dějinám panství Chudenice, in: MALÁT, V., FROYDA, M. (eds.), Chudenice. Archeologie, dějiny, současnost, Public TV 21, Praha, s. 17 – 35
- NOŽIČKA, J. (1960): O založení chudenického parku i Americké zahrady v Chudenicích, Zprávy Dendrologické sekce Československé botanické společnosti, č. 4, s. 48 – 54
- NOŽIČKA, J., KLÁŠTERSKÝ, I., HOFMAN, J. (1965): Z historie botanických zahrad československých, Zprávy botanické zahrady ČSAV Průhonice, č. 1, s. 3 – 37

- PACÁKOVÁ – HOŠŤÁLKOVÁ, B., RIEDL, D., SVOBODA, A. M. (2004): Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, Libri, Praha, 526 s.
- PIVOŇKOVÁ, L., KAŠPAROVÁ, M. (1994): Plán péče na období 1995 – 2002. Americká zahrada, Český ústav ochrany přírody, středisko Plzeň, Plzeň, 5 s.
- ROUBAL, A. (1948): Obrázky ze starých Chudenic, Spolek Psohlavci, Praha, 101 s.
- ROUBAL, V. J. (1927): Chuděnice, nákladem vlastním, Praha, 20 s.
- RYŠAVÝ, V. (1991): Chuděnice, zámek „Lázeň.“ Stavebně historický průzkum, Mýto v Čechách, 51 s.
- RYŠAVÝ, V. (1992): Zámek Lázeň u Chudenic, in: MALÁT, Viktor, FROYDA, Martin (eds.), Chuděnice. Archeologie, dějiny, současnost, Public TV 21, Praha, s. 41 – 56
- SOKOL, R. (1925): Chudenicko, Plzeňsko, roč. 7, č. 1, s. 5 – 6
- ŠETELOVÁ, V. a kol. (1977): Botanické zahrady, Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 277 s.
- ŠVEC, F. (1933): Vlastivěda Klatovska I. díl. Příroda, Ot. Čermák v Klatovech, Klatovy, 246 s.
- TLAPÁK, J. (1960): Historický průzkum lesa pro oblast lesního závodu Červené Poříčí a části přilehlých lesních závodů Stříbro, Plzeň, Nepomuk, Nýrsko, Kdyně a Horšovský Týn, Ústav pro hospodářskou úpravu lesů v Brandýse nad Labem. Pobočka Ďáblice, Praha, 414 s.
- TOMANOVÁ, T., LOUDOVÁ, T., HÁJEK, M., SLÁMA, J. (2010): Dendrologický průzkum NPP Americká zahrada v k. ú. Chuděnice, Geovision, s r. o., Plzeň – Praha, 16 s.
- TŘÍSKA, K. (1992): O chudenickém Bolfánku, in: MALÁT, V., FROYDA, M. (eds.), Chuděnice. Archeologie, dějiny, současnost, Public TV 21, Praha, s. 72
- VALTR, P. a kol. (1999): Národní přírodní památka Americká zahrada, Agentura ochrany přírody a krajiny v Plzni – Urbioprojekt, Plzeň, 181 s.
- VALTR, P. (2000): Plán péče o národní přírodní památku Americká zahrada. Pracovní návrh, Urbioprojekt, Plzeň, nestr.
- VALTR, P. (2006): Územní plán Chuděnice, Urbioprojekt, Plzeň, 25 s. + výkresy
- VÍTOVÁ, V. (1994): Aktualizace stavu Americké zahrady u Chudenic, odborná maturitní práce z předmětu sadovnictví, pod vedením ing. Františka Smýkala, Střední zahradnická škola Mělník, Mělník, 11 s.
- ŽEREBÁKOVÁ, P. (1999): Průvodní zpráva k návrhu krajinářských úprav a využití území okolo lesního komplexu Žďár. Ateliérová práce, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita Brno. Fakulta zahradnická. Ústav zahradní a krajinářské architektury, Lednice na Moravě, 24 s.
- ŽEREBÁKOVÁ, P. (2000a): Návrh regenerace, přestavby a obnovy dřevinných vegetačních prvků. Řešení zámeckého parku u Lázně s jeho napojením na lesní komplex Žďár. Diplomová práce, Zahradnická fakulta. Mendelova zemědělská a lesnická univerzity v Brně, Lednice na Moravě, 66 s.
- ŽEREBÁKOVÁ, P. (2000b): Významný krajinný prvek Ve Žďáru „Karolínina louka“ LK Žďár u Chudenic. Podklad pro 1. etapu ošetření a regenerace dřevinných vegetačních prvků na Karolínině louce u Chudenic, Praha, 22 s.

V) Seznam publikací a výstupů z originální práce, které předcházely výsledku typu specializovaná mapa s odborným obsahem

ŠANTRŮČKOVÁ, M. a kol. (2012): Projekt NAKI DF12P01OVV016. Zhodnocení a udržitelné využití potenciálu památek zahradního umění. Periodická průběžná zpráva 2012, Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i., Průhonice 2012, 69 s., mns.

Přílohy

Příloha č. 1: Tabulkový soupis druhů dřevin a bylin v zámeckém parku Lázeň u Chudenic

Listnaté stromy	Listnaté keře	Jehličnany	Byliny
1 <i>Acer campestre</i>	<i>Aesculus parviflora</i>	<i>Abies cephalonica</i>	<i>Pulmonaria officinalis</i>
2 <i>Acer platanoides</i>	<i>Aristolochia durior</i>	<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>	<i>Galeobdolon luteum</i>
3 <i>Acer pseudoplatanus</i>	<i>Berberis vulgaris</i>	<i>Chamaecyparis nootkatensis</i>	<i>Myosotis arvensis</i>
4 <i>Acer pseudoplatanus</i> 'Variegata'	<i>Buxus sempervirens</i>	<i>Chamaecyparis pisifera</i>	<i>Lathyrus vernus</i>
5 <i>Aesculus hippocastanum</i>	<i>Corylus avellana</i>	<i>Chamaecyparis pisifera</i> 'Plumosa'	<i>Anemone nemorosa</i>
6 <i>Betula pendula</i>	<i>Cotinus coggygria</i>	<i>Chamaecyparis pisifera</i> 'Squarosa'	<i>Alchemilla vulgaris</i>
7 <i>Carpinus betulus</i>	<i>Cotoneaster horizontalis</i>	<i>Juniperus communis</i>	<i>Fragaria vesca</i>
8 <i>Fagus sylvatica</i>	<i>Crataegus monogyna</i>	<i>Juniperus chinensis</i> 'Pfitzeriana'	<i>Aquilegia vulgaris</i> cv.
9 <i>Fagus sylvatica</i> 'Atropunicea'	<i>Deutzia scabra</i>	<i>Picea abies</i>	<i>Myosotis sylvatica</i>
10 <i>Fagus sylvatica</i> 'Roseomarginata'	<i>Euonymus europaeus</i>	<i>Picea abies</i> 'Nidiformis'	<i>Stellaria holostea</i>
11 <i>Fraxinus excelsior</i>	<i>Forsythia intermedia</i>	<i>Pinus nigra</i>	<i>Tragopogon pratensis</i>
12 <i>Liriodendron tulipifera</i>	<i>Mahonia aquifolium</i>	<i>Pinus sylvestris</i>	<i>Campanula patula</i>
13 <i>Platanus × acerifolia</i>	<i>Menispermum canadense</i>	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	<i>Leucanthemum vulgare</i>
14 <i>Populus alba</i>	<i>Parthenocissus inserta</i>	<i>Taxus baccata</i>	<i>Knautia arvensis</i>
15 <i>Populus tremula</i>	<i>Philadelphus coronarius</i>	<i>Taxus baccata</i> 'Washingtonii'	<i>Iris barbata</i> cv.
16 <i>Quercus robur</i>	<i>Physocarpus opulifolius</i>	<i>Thuja occidentalis</i>	<i>Stachys byzantina</i>
17 <i>Robinia pseudoacacia</i>	<i>Rhododendron catawbiense</i> 'Grandiflorum'	<i>Thuja occidentalis</i> 'Malonyana'	<i>Hosta</i> sp.
18 <i>Sorbus latifolia</i>	<i>Rhododendron</i> 'Nova Zembla'	<i>Thuja plicata</i>	<i>Phlox subulata</i> cv.
19 <i>Tilia cordata</i>	<i>Rhododendron luteum</i>	<i>Thujopsis dolabrata</i> 'Aureovariegata'	<i>Paeonia lactiflora</i>
20 <i>Tilia platyphyllos</i>	<i>Sambucus nigra</i>	<i>Tsuga canadensis</i>	<i>Euphorbia cyparissias</i>
21 <i>Tilia platyphyllos</i> 'Vitifolia'	<i>Spiraea</i> sp.		<i>Campanula persicifolia</i>
22 <i>Ulmus carpiniifolia</i>	<i>Syringa vulgaris</i>		<i>Helleborus orientalis</i> cv.
23	<i>Viburnum opulus</i>		<i>Lupinus polyphyllus</i> cv.
24	<i>Viburnum rhytidophyllum</i>		<i>Sedum spurium</i>
25	<i>Vinca minor</i>		<i>Vinca minor</i>
26	<i>Vitis amurensis</i>		<i>Asperula odorata</i>
27	<i>Weigelia japonica</i>		<i>Dryopteris filix-mas</i>
28	<i>Yucca filamentosa</i>		

Příloha č. 2: Tabulkový soupis druhů dřevin a bylin v Americké zahradě u Chudenic

Listnáče stromy	Listnáče keře	Jehličnany	Byliny
1 <i>Acer campestre</i>	<i>Acer circinatum</i>	<i>Abies alba</i>	
2 <i>Acer cappadocicum</i>	<i>Aesculus parviflora</i>	<i>Abies concolor</i>	
3 <i>Acer platanoides</i> 'Schwedleri'	<i>Amelanchier canadensis</i>	<i>Abies grandis</i>	
4 <i>Acer platanoides</i> 'Palmatifidum'	<i>Amelanchier laevis</i>	<i>Abies nordmanniana</i>	
5 <i>Acer pseudoplatanus</i> 'Purpurascens'	<i>Berberis gagnepainii</i>	<i>Abies veitchii</i>	
6 <i>Acer rubrum</i>	<i>Buxus sempervirens</i>	<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>	
7 <i>Acer saccharinum</i>	<i>Caragana arborescens</i>	<i>Chamaecyparis pisifera</i> 'Plumosa'	
8 <i>Acer tataricum</i>	<i>Caragana frutex</i>	<i>Picea abies</i> 'Cupressina'	
9 <i>Aesculus flava</i>	<i>Cornus alba</i>	<i>Picea abies</i> 'Finedonensis'	
10 <i>Aesculus x carnea</i>	<i>Cornus florida</i>	<i>Picea abies</i> 'Harrachii'	
11 <i>Betula lenta</i>	<i>Cornus mas</i>	<i>Picea abies</i> 'Viminalis'	
12 <i>Betula papyrifera</i>	<i>Cornus obliqua</i>	<i>Picea mariana</i>	
13 <i>Betula pendula</i> 'Youngii'	<i>Cornus sanguinea</i>	<i>Picea orientalis</i>	
14 <i>Betula populifolia</i>	<i>Corylus avellana</i> 'Aurea'	<i>Pinus banksiana</i>	
15 <i>Carpinus betulus</i>	<i>Corylus avellana</i> 'Laciniata'	<i>Pinus contorta</i> subsp. <i>latifolia</i>	
16 <i>Carpinus betulus</i> 'Pendula'	<i>Cotoneaster bullatus</i>	<i>Pinus jeffreyi</i>	
17 <i>Carya ovata</i>	<i>Cydonia oblonga</i>	<i>Pinus ponderosa</i>	
18 <i>Carya tomentosa</i>	<i>Cytisus suppinus</i>	<i>Pinus ponderosa</i> var. <i>scopulorum</i>	
19 <i>Cercidiphyllum japonicum</i>	<i>Daphne mezereum</i>	<i>Pinus rigida</i>	
20 <i>Cercis canadensis</i>	<i>Deutzia x lemoinei</i>	<i>Pseudotsuga menziesii</i> var. <i>menziesii</i>	
21 <i>Clethra alnifolia</i>	<i>Deutzia gracilis</i>	<i>Sequoiadendron giganteum</i>	
22 <i>Corylus colurna</i>	<i>Diervilla lonicera</i>	<i>Taxodium distichum</i>	
23 <i>Fagus sylvatica</i>	<i>Elaeagnus multiflora</i>	<i>Taxus baccata</i>	
24 <i>Fagus sylvatica</i> 'Atropunicea'	<i>Euonymus europaeus</i>	<i>Taxus baccata</i> 'Aurea'	
25 <i>Fagus sylvatica</i> 'Laciniata'	<i>Forsythia suspensa</i>	<i>Taxus baccata</i> 'Washingtonii'	
26 <i>Fagus sylvatica</i> 'Fruticosa'	<i>Gaultheria procumbens</i>	<i>Thuja occidentalis</i>	
27 <i>Fagus sylvatica</i> 'Asplenifolia'	<i>Hamamelis virginiana</i>	<i>Thuja occidentalis</i> 'Robusta'	
28 <i>Fagus sylvatica</i> 'Roseomarginata'	<i>Hedera helix</i>	<i>Thuja plicata</i>	
29 <i>Fagus sylvatica</i> 'Cristata'	<i>Holodiscus discolor</i>	<i>Thujaopsis dolabrata</i>	
30 <i>Fraxinus americana</i>	<i>Hydrangea bretschneiderii</i>	<i>Tsuga canadensis</i>	
31 <i>Fraxinus americana</i> 'Juglandifolia'	<i>Hydrangea paniculata</i>		
32 <i>Fraxinus excelsior</i> 'Diversifolia'	<i>Chaenomeles japonica</i>		
33 <i>Fraxinus excelsior</i> 'Erosa'	<i>Chionanthus virginicus</i>		
34 <i>Fraxinus excelsior</i> 'Aurea'	<i>Kalmia latifolia</i>		
35 <i>Fraxinus pennsylvanica</i>	<i>Kolkwitzia amabilis</i>		
36 <i>Gleditsia triacanthos</i> f. <i>inermis</i>	<i>Laburnum anagyroides</i>		
37 <i>Gymnocladus dioica</i>	<i>Ligustrum obtusifolium</i>		
38 <i>Halesia carolina</i>	<i>Ligustrum vulgare</i>		
39 <i>Juglans nigra</i>	<i>Lonicera x notha</i>		
40 <i>Liriodendron tulipifera</i>	<i>Lonicera x heckrottii</i>		
41 <i>Liriodendron tulipifera</i> 'Integrifolia'	<i>Lonicera periclymenum</i>		
42 <i>Magnolia acuminata</i>	<i>Lonicera xylosteum</i>		
43 <i>Malus coronaria</i>	<i>Parthenocissus quinquefolia</i>		
44 <i>Malus sylvestris</i>	<i>Philadelphus inodorus</i>		
45 <i>Padus virginiana</i>	<i>Philadelphus pubescens</i>		
46 <i>Phellodendron amurense</i>	<i>Philadelphus coronarius</i>		
47 <i>Populus balsamifera</i>	<i>Ptelea trifoliata</i>		
48 <i>Populus tremula</i>	<i>Pyracantha coccinea</i>		
49 <i>Pyrus pyrastr</i>	<i>Rhamnus cathartica</i>		
50 <i>Quercus alba</i>	<i>Rhamnus frangula</i>		
51 <i>Quercus coccinea</i>	<i>Rhododendron catawbiense</i> 'Grandiflorum'		
52 <i>Quercus imbricaria</i>	<i>Rhododendron luteum</i>		
53 <i>Quercus macranthera</i>	<i>Rhus glabra</i> 'Laciniata'		
54 <i>Quercus petraea</i> 'Mespilifolia'	<i>Ribes sanguineum</i>		
55 <i>Quercus prinus</i>	<i>Rosa rugosa</i>		
56 <i>Quercus pubescens</i>	<i>Sorbaria alchisonii</i>		
57 <i>Quercus robur</i>	<i>Sorbaria sorbifolia</i>		
58 <i>Quercus robur</i> 'Pectinata'	<i>x Sorbopyrus auricularis</i>		
59 <i>Quercus robur</i> 'Pendula'	<i>Spiraea corymbosa</i>		
60 <i>Quercus rubra</i>	<i>Spiraea chamaedrifolia</i> subsp. <i>ulmifolia</i>		
61 <i>Robinia pseudacacia</i> 'Microphylla'	<i>Spiraea salicifolia</i>		
62 <i>Sorbus aria</i>	<i>Staphylea trifolia</i>		
63 <i>Sorbus aucuparia</i>	<i>Symphoricarpos albus</i>		
64 <i>Sorbus decora</i>	<i>Syringa vulgaris</i>		
65 <i>Sorbus torminalis</i>	<i>Vaccinium corymbosum</i>		
66 <i>Tilia americana</i>	<i>Viburnum lantana</i>		
67 <i>Tilia coradata</i>	<i>Viburnum opulus</i>		
68 <i>Tilia platyphyllos</i>	<i>Vinca minor</i>		
69 <i>Tilia tomentosa</i>	<i>Weigela japonica</i>		
70 <i>Tilia x euchtora</i>	<i>Wisteria sinensis</i>		
71 <i>Tilia x vulgaris</i>			
72 <i>Ulmus glabra</i>			
73 <i>Ulmus laevis</i>			
74 <i>Ulmus minor</i>			

MAPA ZÁSAD PRO UCHOVÁNÍ PAMÁTKOVÝCH HODNOT KRAJINNÉ ÚPRAVY V OKOLÍ ZÁMKU LÁZEŇ U CHUDENIC

Markéta Šantrůčková, Adam Baroš, Lucia Bendíková, Pavel Bulíř, Eva Sojková, Petr Štoncner, Ivo Tábor, Martin Weber

Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i. Květnové náměstí
391, 252 43 Průhonice

Doplnění výstupu Nmap:

Zásady pro uchování památkových hodnot, zajištění prostorového rámce (architektonicko – krajinářské koncepce) a udržitelného funkčního využití památky zahradního umění Lázeň u Chudenic

Formulování zásad pro uchování památkových hodnot konkrétních modelových objektů jednotlivých památek zahradního umění, jejichž jedním z vyjádření jsou předkládané mapy zásad pro uchování památkových hodnot krajinné úpravy v okolí zámku Lázeň u Chudenic, vychází z níže uvedeného metodického postupu. Metodický postup byl prezentován v rámci schválené Periodické průběžné zprávy 2012. Tento metodický postup byl ověřován a naplňován při řešení konkrétních otázek v modelovém objektu Lázeň u Chudenic.

A) Metodický postup:

1) Shromáždění podkladů:

územně plánovací dokumentace – ÚAP, územní plán sídla, VÚC

legislativa z hlediska památkové péče a ochrany přírody

strategické plánování – občanská sdružení, mikroregiony apod.

rešerše literatury, ikonografie, archivních pramenů, historických map a leteckých snímků
přírodní podmínky

2) Analýza a terénní průzkum:

a) posouzení současného stavu ve vazbě na terénní průzkum:

jednání s majitelem (správcem)

přístup veřejné správy, památkové péče

mapové a tabulkové výstupy, fotodokumentace

- zachovalost kompozice

- vazby terénu, stavebních prvků, cestních tahů, otevřených ploch, struktury porostů, solitér, průhledů, dochovalost kompozičních os
- vazby na okolní krajinu a sídla

b) postavení památky v územním plánu (regulativy, funkční využití území)

c) postavení objektu ve struktuře krajiny (součást zastavěného území sídla, přímá vazba na zastavěné území sídla, samostatný objekt ve struktuře krajiny)

d) využití a majetkoprávní vztahy

e) historický vývoj urbanizovaného území, okolní krajiny – širší vztahy

f) historický vývoj objektu

g) vývoj kompozice a koncepčního řešení (včetně vazby na okolí – pohledy, průhledy, výhledy), kompoziční význam stavebních a přírodních prvků (stavební objekty, terén, voda, louky, solitérní dřeviny, skupiny a porosty atd.)

h) kvalita porostů (stav dřevitých a bylinných vegetačních prvků)

i) celková SWOT analýza (interní)

3) Návrh:

Zásady (principy) pro uchování památkových hodnot, zajištění prostorového rámce (architektonicko- krajinářské koncepce) a udržitelného funkčního využití památek zahradního umění. Cíle:

a) památkový záměr (architektonicko – krajinářská koncepce):

- stanovení funkční náplně, limity a regulativy provozu a prostorových vztahů
- zásady kompozice (ve vazbě na okolní krajinu, jako součásti urbanistické koncepce) a uchování kulturně historických hodnot
- uchování (zformování) optimální struktury porostů a dendrologicky hodnotné skladby dřevin

b) nástroje (regulativy ÚP, výkon památkové péče a dalších oblastí veřejné správy, rekreační funkce při zachování přírodních a kulturních hodnot, zvýšení povědomí veřejnosti o významu kulturního dědictví, posílení kulturní identity)

B) Aplikace metodického postupu na příkladu krajinné úpravy Lázeň u Chudenic

Obecné zásady (Památkový záměr)

Předmět ochrany: Uchování památkových a kulturně historických hodnot krajinné úpravy nacházející se v okolí zámku Lázeň u Chudenic, jež je příkladem postupně vznikající krajinné úpravy formované v přírodně krajinářském pojetí, vyvíjející se od počátku 19. století do první poloviny 20. století s velkým důrazem na dendrologickou složku.

Cíl ochrany: Uchování kulturně historických hodnot krajinné úpravy Lázeň u Chudenic. Uchování všech činitelů a složek, které se podílejí na formování kompozice a biologické hodnotě díla, zejména ochrana komponované krajiny ve vymezených celcích včetně všech jejích složek (plošných, liniových a bodových) a ochrana kompozičního rozčlenění a vazeb. Koncepční řešení vazby krajinné úpravy na její okolí pomocí vymezených pohledových vazeb, vyhlídkových bodů a alejí. Ochrana stavebních a přírodních prvků utvářejících identitu objektu (stavby, terénní úpravy, vodní prvky, dřeviny, prostorové schéma, luční porosty). Uchování vegetační podstaty objektu, jež je dána zejména dřevinným a bylinným patrem. Uvedení všech činitelů a složek do optimálního stavu.

Způsob naplnění cíle ochrany

Předložené zásady by měly být vodítkem pro rozhodování orgánů státní správy a samosprávy, tvorbu územně plánovací dokumentace, rozhodování vlastníků a správců objektu a tvorbu projektů obnovy celé památky zahradního umění nebo jejích částí. Mapa upozorňuje na nezbytnost vnímat památku zahradního umění jako jeden celek a to jak v jejím územním rozsahu, tak v jednotlivých složkách. Byť by byly plány obnovy tvořeny jen pro část parku, což může být důsledkem roztržitého vlastnictví, tyto plány by měly pracovat s památkou jako s celkem. Zároveň se ale dotyčná památka skládá z několika jasně vymezených krajinářských prostorů – kompozičních celků, které si nárokují různou intenzitu údržby, případně vyžadují jiný přístup při obnově, neboť jejich výchozí stav i navrhovaný cílový stav je rozdílný.

Celý areál krajinné úpravy v okolí zámku Lázeň u Chudenic má kulturně historickou funkci (je památkou zahradního umění). Kulturní památkou ve smyslu památkového zákona je prohlášena pouze dílčí část areálu (viz Mapa zásad pro uchování památkových hodnot krajinné úpravy v Chudenicích u Klatov – komponovaná krajina k roku 2012). S ohledem na zjištěné skutečnosti lze doporučit upřesnění průběhu hranice kulturní památky. V celém areálu by měly být především chráněny, ev. obnoveny hlavní principy krajinářské kompozice vyjádřené hlavními pohledovými vazbami, které jsou v mapě zakresleny. Stávající pohledové

vazby by měly být ochráněny, případně domodelovány, zaniklé vazby by bylo vhodné obnovit. Rovněž by měla být udržena rovnováha otevřených prostorů a porostů daná původním kompozičním záměrem. Dřeviny, skupiny, solitéry a aleje by měly být průběžně usměrňovány v intencích kompozičního rozvrhu.

Architektonicko – krajinářská koncepce vymezených krajinářských prostorů v návaznosti na celkové vyznění krajinné úpravy:

Zámecký park:

Uchovat a prezentovat kulturně historickou funkci a památkovou a přírodní hodnotu areálu. Prostor má rovněž funkci obytnou (je zázemím rezidenční budovy zámku). Podpořit funkci rekreační a vzdělávací (větší část parku je veřejně přístupná a regulovaná návštěvním řádem). Stanovit nové funkční využití pro prostor bývalého zahradnictví, které nebude v rozporu s výše zmíněnými funkcemi – zvážit i regulovanou produkční funkci.

- Zachovat prostorovou, kompoziční, provozní strukturu dřevinných porostů, solitérních dřevin a volných ploch s ohledem na vrcholnou fázi rozvoje areálu v první polovině 20. století.
- Udržovat, případně obnovit pohledové vazby uvnitř parkových ploch.
- Zachovat pohledové a funkční propojení areálu s jeho parkovým okolím i volnou krajinou, uchovat kompoziční vazby a osy uvnitř areálu a ve vazbě na okolí (viz mapa).
- Minimalizovat rušivá oplocení uvnitř parku i vzhledem k ostatním prostorům.

Současný stav po rekonstrukci cestní sítě a provedených probírkách zabezpečuje funkci prostoru z hlediska střednědobého výhledu.

- Nutno vypracovat a postupně realizovat projekt obnovy a péče, který by zabezpečil dlouhodobé fungování prostoru a uchování kompozice v různověké struktuře porostů.
- Úpravy v prostoru bývalého zahradnictví musí vycházet z dlouhodobě definované funkce tohoto prostoru.

Americká zahrada

Funkce areálu je kulturně historická, sbírková, vzdělávací a vědecká. Území je chráněno podle zákona č. 114/1992 Sb. jako národní přírodní památka, nutnost zachovat tento stupeň ochrany.

- Uchování, případně rehabilitace pravidelného prostorového členění a cestní síť – přizpůsobit prostorovým a stanovištním nárokům stávajících dřevin.
- Zajistit kontinuální odbornou péči o areál, dodržet zásady formulované v plánu péče.

Bolfánek:

Funkce prostoru je kulturně historická, rekreační, duchovní.

- Podpořit kulturní a duchovní ráz místa, citlivě doplnit a využívat stávající turistickou infrastrukturu.
- Rehabilitovat kompoziční principy, zdůraznit osově propojení zámeckého parku a Bolfánku, prověřit možnost obnovení pohledové vazby sedlo – Bolfánek (viz mapa).
- Rehabilitovat výhledy, zejména z Palackého skály.
- Půdorysně připomenout zaniklou stavbu lodi kostela.
- Dbát na ochranu dendrologicky významných dřevin.
- Provéřit možnosti rehabilitace obvodového, pravidelně vysázeného lipového pláště.

Hřbitov:

Prostor hřbitova je dnes a bude i do budoucna využíván k pohřbívání. Na několikrát rozšiřované ploše se nachází barokní kaple sv. Anny a hroby řady významných osobností.

- Přizpůsobit areál současným nárokům společnosti s respektováním historické prostorové a provozní struktury.
- Rehabilitovat prostor v okolí kaple sv. Anny, vytvořit důstojný nástupní prostor.
- Zachovat otevřený prostor v předpolí hřbitova a aleje k Chudenicím.
- Zachovat kompoziční, historicky dané vazby na městys.
- Ochrana stávajících dřevin v prostoru hřbitova a jeho zázemí.

Jaromírova louka:

Funkce prostoru je kulturně historická a rekreační, dříve i hospodářská.

Krajinářské prostory Jaromírova louka, Karolínina louka a cesta ke Kuchyňce vždy řešit koncepčně jako jeden celek. Jako součást koncepčního materiálu k obnově těchto areálů navrhnout cílený management.

- Rehabilitovat parkový charakter louky s ohledem na vrcholnou etapu rozvoje areálu v první polovině 19. století.

- Obnovit otevřené travnaté plochy, uvolnit solitérní dřeviny a porostní skupiny, modelovat porostní okraje, průhledy a okolí vodních ploch s cílem zvýšit působnost památek zahradní architektury.
- Zvýraznit průhledy a vazby na stávající památky zahradní architektury a jejich rehabilitovat je, stejně jako historickou cestní síť podle současných a předpokládaných potřeb území.
- Prověřit zdravotní stav a bezpečnost porostů, zejména ve vazbě na cestní síť a zvážit adekvátní arboristická opatření.
- Vypracovat projekt udržení dřevinného patra a případných dosadeb pro zachování věkové heterogenity a vývojové kontinuity stromového patra a doplnění kompozice areálu.
- Při obnově využívat především autochtonní dřeviny.
- V rámci formování dřevinného patra odstranit náletové dřeviny, zejména v blízkosti solitér.
- Obnovit pravidelný management luk.

Karolínina louka:

Funkce kulturně historická, rekreační, dříve i hospodářská.

Krajinářské prostory Jaromírova louka, Karolínina louka a cesta ke Kuchyňce by měly být vždy řešeny koncepčně jako jeden celek. Jako součást koncepčního materiálu k obnově těchto areálů navrhnout cílený management.

- Rehabilitovat parkový charakter louky s ohledem na vrcholnou etapu rozvoje areálu v první polovině 20. století.
- Obnovit původní kompozici, otevřít prostor volných luk, obnovit pohledová propojení a vazby uvnitř louky odstraněním liniového doprovodu mladých olší podél vodního toku.
- Rehabilitovat tok Kaničského potoka a navrátit mu přirozenější charakter v intenci krajinářských úprav počátku 20. století.
- Prověřit zdravotní stav a bezpečnost porostů, zejména ve vazbě na cestní síť a zvážit adekvátní arboristická opatření.
- Vypracovat projekt udržení dřevinného patra a případných dosadeb pro zachování věkové heterogenity a vývojové kontinuity stromového patra a doplnění kompozice areálu.

- Při obnově využívat především autochtonní dřeviny.
- V rámci formování dřevinného patra odstranit náletové dřeviny, zejména v blízkosti solitér a vodního toku.
- Obnovit pravidelný management luk.

Cesta ke Kuchyňce:

Funkce prostoru je kulturně historická, rekreační, komunikační.

Krajinářské prostory Jaromírova louka, Karolínina louka a cesta ke Kuchyňce by měly být vždy řešeny koncepčně jako jeden celek.

- Obnovit parkový charakter louky a jejího okolí s reminiscencí stavu v první polovině 19. století.
- Obnovit vizuální komponovaná propojení s prostory Karolíniny a Jaromírovy louky.
- Při obnově porostů dbát na ochranu významných jedinců dřevin, které lemují cestu, a věnovat jim zvýšenou péči.

Les pod Lázní:

Prostor má kromě kulturně historické zejména funkci hospodářskou.

Obnova zaniklého parkového pojetí není uvažována.

- Provéřit možnost otevření pohledové vazby na zámek od Lučice (viz mapa).

Sedlo pod Bolfánkem:

Prostor má kromě kulturně historické zejména funkci hospodářskou.

- Provéřit možnost opětovného odlesnění a otevření zaniklé pohledové vazby na Bolfánek (viz mapa).

Žďár:

Funkce prostoru jsou kulturně historická, hospodářská, rekreační, vzdělávací, ochranná ve smyslu lesního zákona.

- Posílit rekreační a vzdělávací funkci rehabilitací vybraných částí cestní sítě, která bude vycházet ze současných potřeb území.
- Modelovat porosty kolem stávajících vyhlídek, znovuotevřít zaniklé vyhlídky ve vazbě na rehabilitaci cestní sítě.

- Odlišit charakterem porostů prostor mezi zámeckým parkem a Bolfánkem od zbytku porostů na Žďáru, a to v návaznosti na cestní síť a potenciálně otevřený prostor sedla pod Bolfánkem.
- Věnovat zvýšenou péči formování porostů v prostoru mezi zámeckým parkem a Bolfánkem s ohledem na zvýšený rekreační potenciál tohoto prostoru.
- Věnovat zvýšenou péči dominantním jedincům, zejména kolem cest a rozcestí, a hraničním stromům, uvolnit je ze zápoje.
- Věnovat cílenou péči porostnímu plášti, obnovit jej v chybějících úsecích.